ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 69ον ΙΟΥΛΙΟΣ, 1933. Ἀριθ. 7.

ΥΠΟΤΑΓΗ

«Κύριε, τί με θέλεις ποιῆσαι;»
(Πράξ. θ'. 6)

Οὐδέποτε ὑπῆρξε ταξείδιον μεγαλειτέρας σπουδαιότητος διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀπὸ τὸ ταξείδιον τοῦτο Σαύλου τοῦ Ταρσέως εἰς Δαμασκόν! Ἡ ἀφήγησις αὕτη τοῦ Λουκᾶ εἶναι δραματικὴ καὶ ζωηρὰ εἰς τὸν ὕψιστον βαθμόν. Ἐν αὐτῇ βλέπομεν τὸν φλογερὸν διώκτην Σαῦλον, τὸν ἀγέρωχον Φαρισαῖον, τὸν ζηλωτὴν τῆς πατρῴας θρησκείας, σπεύδοντα εἰς Δαμασκὸν μετὰ τῆς συνοδίας του, ἐφωδιασμένον δι' ὅλων τῶν καταλλήλων μέσων πρὸς ἐξόντωσιν τῆς μισητῆς αἱρέσεως τῶν Ναζωραίων, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.

Βλέπομεν αὐτόν, ὀλίγον πρὸ τοῦ τέλους τοῦ ταξειδίου του, αἴφνης ἀναχαιτιζόμενον ὑπὸ ἐκτυφλωκτικοῦ τινος φωτὸς καὶ φωνῆς λεγούσης πρὸς αὐτὸν μετὰ Θείας ἐξουσίας: ***«Σαούλ, Σαούλ, τί Με διώκεις;»*** Βλέπομεν αὐτὸν ἔκπληκτον μὲν ἀλλ' ἀμέσως σχεδὸν παραδιδόμενον εἰς τὴν Θείαν πρόσκλησιν, καὶ οὕτω γινόμεθα αὐτόπται τῆς ῥιζικῆς καὶ θαυμασίας μεταστροφῆς του. Ἐὰν δὲ ἀναλογισθῶμεν ὁποῖα μεγάλα ἀποτελέσματα ἡ μεταστροφὴ αὕτη Σαύλου τοῦ Ταρσέως ἦτο προωρισμένη νὰ ἐπιφέρῃ καὶ πράγματι ἐπέφερεν εἰς τὸν κόσμον, ὄχι μόνον ἐν ὅσῳ αὐτὸς ἔζη, ἀλλὰ καθ' ὅλους τοὺς μεταγενεστέρους αἰῶνας, ἐννοοῦμεν διατί μᾶς ἐδόθησαν ἐν τῇ Ἱερᾷ Γραφῇ ὄχι μία, ἀλλὰ τρεῖς περιγραφαὶ τοῦ μεγάλου τούτου συμβάντος (Πράξ. θ'. 3—9, κβ'. 6-11, κς'. 12—29). Οὐδὲν ἄλλο γεγονὸς ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ μνημονεύεται τόσον λεπτομερῶς, εἰμὴ μόνον τὸ ὕψιστον γεγονὸς τοῦ Πάθους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.

Ὅπως δὲ ἡ ***ἐπιστροφὴ*** Σαύλου τοῦ Ταρσέως δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ σπουδαιοτάτη ἐπιστροφὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, κρινομένη ἐκ τῆς σπουδαιότητος καὶ ἐκτάσεως τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς, τοιουτοτρόπως ἀποτελεῖ καὶ τὸν ***τύπον*** τῆς ἐπιστροφῆς παντὸς ἁμαρτωλοῦ ἐν γένει, καὶ ὡς ἐκ τούτου πρέπει νὰ μελετᾶται προσεκτικῶς, ἵνα ἐννοηθῇ καλῶς καὶ ἡ ***φύσις*** καὶ ἡ ***μέθοδος*** τῆς μεταβολῆς ταύτης.

Δὲν ὑπάρχει θέμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπικρατεῖ τοσαύτη σύγχυσις ἰδεῶν καὶ τοσαύτη παρεξήγησις, ὅσον τὸ θέμα τῆς ***ἐπιστροφῆς τοῦ ἁμαρτωλοῦ***· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιστροφῆς Σαύλου τοῦ Ταρσέως δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν πληρεστάτην γνῶσιν τῆς φύσεως καὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς.

Α΄. Ἐν τῇ ἐπιστροφῇ ταύτῃ ἔχομεν **δύο στάδια,** ἐκδηλούμενα ὑπὸ τῶν δύο ἐρωτήσεων τοῦ Σαύλου: **«Τίς εἶ, Κύριε;»** καὶ **«Κύριε, τί με θέλεις ποιῆσαι;»** ἅτινα ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ δύο στάδια τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἤτοι, τὸ **τῆς ἀφυπνίσεώς του** καὶ τὸ τῆς **ὑποταγῆς** τῆς θελήσεώς του εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἐκ τῆς πρώτης ἐρωτήσεως τοῦ Σαύλου καταφαίνεται ὅτι αὐτὸς δὲν εἶχεν ἐννοήσει ἀκόμη ὅτι ἡ φωνὴ καὶ ἡ λάμψις ἦσαν ἐκδηλώσεις τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Ἀναγνωρίζει μὲν αὐτὰ ὡς ἐνδείξεις **θείας** τινὸς **ἐξουσίας** (ὡς βλέπομεν ἐκ τῆς χρήσεως τῆς λέξεως **Κύριε)**—αἰσθάνεται ὅτι εὑρίσκεται ἐνώπιον ὑπερφυσικοῦ τινος Ὄντος ἢ δυνάμεως, ἀλλ᾽ οὐδὲν πλέον. Πίπτει κατὰ γῆς ἔκπληκτος καὶ ἔντρομος, ἀλλ᾽ εἰσέτι μὴ γνωρίζων **ποῖος** εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις τὸν ἐσταμάτησεν οὕτως ἐν τῇ ὁδῷ—ἐν τούτοις κατορθώνει νὰ ἐρωτήσῃ: «Τίς εἶσαι, Κύριε;»

Ἡ δὲ ἀπάντησις δίδεται μετὰ σαφηνείας, ἥτις οὐδεμίαν πλέον ἀμφιβολίαν ἐπιτρέπει: «Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς, ὃν σὺ διώκεις». Ἐν ἑτέρᾳ περιγραφῇ τοῦ συμβάντος τούτου (Πράξ. κβ΄, 8), ἡ ἀπάντησις γίνεται ἔτι σαφέστερον: **«Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν Σὺ διώκεις· σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν».**

Οὐδόλως θαυμαστόν, λοιπόν, ὅτι ὁ ἀγέρωχος Φαρισαῖος «ἐξεπλάγη», ἀκούσας τὸν περιφρονημένον καὶ ἐσταυρωμένον Ναζωραῖον ὁμιλοῦντα μετὰ τοιαύτης ἐξουσίας—ἀκούσας ἑαυτόν, τὸν ἄμεμπτον ὑπέρμαχον τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ ἐπίσημον ἀπεσταλμένον τοῦ ἀνωτάτου Συνεδρίου τῆς πατρίδος του, συγκρινόμενον μὲ **βοῦν λακτίζοντα καὶ ἐπαναστατοῦντα ἐναντίον τῆς ἐξουσίας τοῦ κυρίου του** καὶ τοῦτο **ἐπὶ ματαίῳ,** χωρὶς ἄλλο ἀποτέλεσμα εἰμὴ νὰ βλάψῃ ἑαυτὸν καὶ νὰ τιμωρηθῇ!

Ἀκριβῶς ἐδῶ, ἐὰν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν τὴν ψυχολογικήν του κατάστασιν, ὁ Σαῦλος φθάνει εἰς τὸ σημεῖον τῆς **στροφῆς,** ἤτοι, τῆς **ἐπιστροφῆς,** διότι ἐκ τῆς ἑπομένης του ἐρωτήσεως φαίνεται ὅτι ἔχει ἤδη ἀποδεχθῇ τὴν νέαν ταύτην ἐξουσίαν καὶ ὑποτάξει πλέον τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ θέλησιν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· ὅθεν κράζει: **«Κύριε, τί θέλεις νὰ πράξω;».**

Ἐνταῦθα ἔγκειται ἡ ἀπόδειξις τῆς **γνησίας ἐπιστροφῆς** τοῦ Σαύλου καὶ **πάσης ἄλλης γνησίας ἐπιστροφῆς,** ὁπωσδήποτε καὶ εἰς ὁποιονδήποτε καὶ ἂν συμβῇ αὕτη—ἤτοι, **τῆς τελείας καθυποτάξεως τῆς θελήσεως** ἑαυτοῦ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Τὸ μέγα πρόσκομμα τῆς μεταξὺ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ συνδιαλλαγῆς εἶναι, τὸ **τίνος ἡ θέλησις θὰ ὑπερισχύσῃ**—καὶ πρώτη πρᾶξις τοῦ ἀναγεγεννημένου ἀνθρώπου εἶναι, νὰ ὑποτάξῃ ἀνεπιφυλάκτως τὴν ἑαυτοῦ θέλησιν, τὴν ἁμαρτωλὴν καὶ πεπλανημένην, εἰς τὸ ἅγιον καὶ πάνσοφον θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος αὐτοῦ.

Καὶ τοῦτο, ἐὰν ἦναι πράγματι ἀναγεγεννημένος, εἶναι ἕτοιμος νὰ πράξῃ ἀμέσως. Ὁ Σαῦλος δὲν συνεζήτησε περαιτέρω τὸ πρᾶγμα, οὐδ᾽ ἐσκέφθη τί ἤθελον εἰπεῖ οἱ συνάδελφοί του ἢ ὁ κόσμος, οὔτε ἐφρόντισε περὶ τῆς ἑαυτοῦ κοσμικῆς ὑπολήψεως, οὔτε περὶ τῶν συνεπειῶν τῆς πράξεώς του ταύτης—ἀλλὰ παρέδωκεν

ἑαυτὸν ἀμέσως καὶ ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μάθῃ τὸ θέλημά Του καὶ νὰ συμμορφωθῇ πρὸς αὐτό. Οὐδὲ δύναται νὰ ὑπάρξῃ γνησία ἐπιστροφὴ ἄνευ τελείας παραχωρήσεως τῆς τε καρδίας καὶ τῆς θελήσεως εἰς τὸν Ἰησοῦν. Ἰδοὺ τὸ δοκιμαστήριον, μὲ τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ δοκιμάσωμεν ἑαυτούς: Ἂν ἀγαπῶμεν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ περισσότερον παρὰ τὸ ἴδιον ἡμῶν θέλημα καὶ ἂν ἤμεθα ἕτοιμοι νὰ ἀκολουθήσωμεν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐν παντὶ πράγματι — ἐὰν εὑρισκόμεθα εἰλικρινῶς εἰς τοιαύτην κατάστασιν ψυχῆς, τότε ἂς ἤμεθα βέβαιοι ὅτι ἐλάβομεν τὴν ἀναγέννησιν, τὴν νέαν κτίσιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἄλλως, καὶ ἂν θυσιάσωμεν εἰς τὸν Θεὸν πᾶν ἄλλο ***πλὴν τῆς θελήσεως*** ἡμῶν, εἴμεθα εἰσέτι εἰς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. Δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν τὸν θρησκευτικὸν ***ζῆλον*** τοῦ Σαύλου, τὴν ἄμεμπτον ***ζωήν*** του ὡς Φαρισαίου τῶν Φαρισαίων, τὴν ἐπίσημον ***θέσιν*** του ἐν τῇ κοινωνίᾳ, δυνάμεθα νὰ ἤμεθα μέλη τῆς Ἐκκλησίας, βεβαπτισμένοι ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, δυνάμεθα νὰ διανείμωμεν τὰ ὑπάρχοντά μας εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀκόμη νὰ δώσωμεν αὐτὰ τὰ σώματά μας νὰ καῶσιν· ἀλλ᾽ ἐὰν δὲν ὑποτάξωμεν τὴν ***θέλησιν*** ἡμῶν εἰς τὸν Θεόν, καὶ δὲν εἴπωμεν ἐκ βάθους καρδίας εἰς πᾶσαν περίστασιν: ***«Οὐχὶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ Σὸν γενηθήτω»,*** δὲν εἴμεθα εἰσέτι ἀναγεγεννημένοι.

Ἂς μὴ ἀμελήσωμεν λοιπόν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τὸ μέγα τοῦτο ζήτημα. Ἂς ἐρευνήσωμεν ἕκαστος τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ἂς ἴδωμεν ***τίνος τὸ θέλημα βασιλεύει ἐκεῖ.*** Ἂς δεηθῶμεν δὲ πρὸς τὸν Θεὸν ὅπως δώσῃ τὸ Πνεῦμα Αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ καθυποτάξωμεν τελείως πᾶσαν ἡμῶν σκέψιν εἰς τὸ ἅγιον Αὐτοῦ θέλημα.

Β΄. Ἀλλὰ καὶ ἀκόμη ὅταν ἤμεθα ἕτοιμοι νὰ παραδεχθῶμεν τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα, πῶς δυνάμεθα νὰ βεβαιωθῶμεν ποῖον εἶναι τοῦτο; Ἐὰν στραφῶμεν πρὸς τὸ προκείμενον χωρίον, εὑρίσκομεν τὰς λέξεις ταύτας: ***«Καὶ λαληθήσεταί σοι τί σε δεῖ ποιεῖν».*** Δὲν ἀφίνεται ἐν ἀμφιβολίᾳ ὁ ἀναγεγεννημένος, ὅστις ζητεῖ παρὰ τοῦ Θεοῦ ὁδηγίαν. Ἔχομεν ἐνταῦθα ρητὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ, ὅτ θὰ φανερωθῇ εἰς ἡμᾶς τί πρέπει νὰ πράξωμεν.

Ἐκ τούτου διδασκόμεθα:

1) Ὅτι ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς ἀνεπτυγμένους ἀνθρώπους δὲν φανεροῦται πάντοτε διὰ μιᾶς ὁποίαν πορείαν ζωῆς πρέπει νὰ ἀκολουθήσωσι καὶ τί πρέπει νὰ πράξωσι

2) Τοῦτο βεβαίως συντείνει εἰς τὸ νὰ τοῖς προξενήσῃ βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἑαυτῶν ἀγνοίας καὶ ἀναξιότητος καὶ ἑπομένως νὰ τοὺς φέρῃ εἰς ***ταπείνωσιν εἰλικρινῆ*** καὶ προθυμίαν νὰ διδαχθῶσι καὶ νὰ ὁδηγηθῶσιν.

Ὁ Σαῦλος δὲν ἦτο πρὸς στιγμὴν ἱκανὸς νὰ πράξῃ τίποτε, διότι ἦτο τυφλὸς καὶ εἶχεν ἀνάγκην νὰ χειραγωγηθῇ παρ᾽ ἄλλων ὡς παιδίον.

Τοιουτοτρόπως καὶ ὁ νεωστὶ ἐπεστραμμένος, ὁσονδήποτε λόγιος καὶ εὐφυὴς καὶ ἂν ἦναι εἰς τὰ κοσμικὰ πράγματα, εἶναι κατ᾽ ἀρχὰς ὡς μικρὸν παιδίον εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ ἔχει ἀνάγκην νὰ χειραγωγηθῇ καὶ νὰ ὁδηγηθῇ παρ᾽ ἄλλου τινός, ὡς ἂν ἦτο τυφλός. Τὸ πᾶν εἶναι εἰσέτι σκότος περὶ αὐτόν, εἰς τὸ σκότος δὲ τοῦτο συχνάκις διέρχεται τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐπιστροφῆς ἐν μεγάλῃ ψυχικῇ ἀγωνίᾳ. Τοῦτο ἀναμφιβόλως συνέβη καὶ εἰς τὸν Σαῦλον, διότι μανθάνομεν

ἐκ τοῦ 9ου ἐδαφίου ὅτι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὄχι μόνον ἦτο τυφλός, ἀλλὰ καὶ ***οὔτε ἔφαγεν οὔτε ἔπιεν,*** εἰς δὲ τὸ 11ον ἐδάφιον λέγεται περὶ τοῦ ἰδίου: «Ἰδού, ***προσεύχεται».*** Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι τὰς τρεῖς ἐκείνας ἡμέρας διῆλθεν ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ, ἐν καταστάσει ἰσχυροῦ ἐσωτερικοῦ κλονισμοῦ. Πρὸς τοῦτο συνέτρεξαν ὅλαι αἱ περιστάσεις—τὸ παρελθόν του, αἱ ἁμαρτίαι του καὶ ἡ ἔλλειψις βεβαιότητός τινος περὶ τῆς συγχωρήσεως. Ταπεινωμένος δὲ μέχρι χώματος καὶ σποδοῦ, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὀδυνηρᾶς ἀγωνίας καὶ σκότους, δὲν ἔλαβεν οὐδεμίαν ὁδηγίαν περὶ τοῦ τί νὰ πράξῃ. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐπὶ τέλους τῷ ἐδόθη ὁδηγία ὡς πρὸς αὐτό, πάλιν δὲν ἔγεινε τοῦτο ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ οὔτε ὑπό τινος τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ δι' ἁπλοῦ τινος Χριστιανοῦ ἀδελφοῦ ἐν Δαμασκῷ. Τοῦτο ἦτο τὸ ***τρίτον βῆμα*** τοῦ Σαύλου πρὸς τὴν ἀλήθειαν – νὰ ***ὁδηγηθῇ παρ' ἄλλου*** — παρ' ἀνθρώπου μάλιστα, ὅστις δὲν ἦτο ἐπίσημος ὑπὸ ἔποψιν παιδείας ἢ φήμης, ὡς ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ θὰ ἐπερίμενέ τις. Ὁ Ἀνανίας εἶχεν ἐν τούτοις ἓν σπουδαῖον προσὸν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην—ἦτο ***«ἀνὴρ ἀγαθὸς»*** (Πράξ. κβ΄. 12), ὅπερ πολὺ σπανίως ἀπαντῶμεν ἐν τῇ Γραφῇ ἀποδιδόμενον εἰς ***ἄνθρωπον.***

Οὕτως ὁ Θεὸς πολλάκις μεταχειρίζεται ὡς ὄργανα τῶν βουλῶν Του τοὺς ἀδυνάτους καὶ ἀμαθεῖς. Ὁ Κύριος στέλλει αὐτούς, ὅπως ἔστειλε τὸν Ἀνανίαν πρὸς τὸν Σαῦλον, ἵνα φέρωσιν εἰς τὸν μετανοοῦντα ἁμαρτωλὸν τὸ μήνυμα τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν του καὶ μεταχειρίζεται αὐτοὺς τοὺς ταπεινοὺς δούλους Του ὡς μέσα ὁδηγίας καὶ πνευματικῆς ὁράσεως εἰς ἐκείνους, οἵτινες εἶναι πολὺ ἀνώτεροι κατὰ τὴν κοσμικὴν σοφίαν. Ἔχομεν τὸ παράδειγμα τοῦ περιφήμου ἱεροκήρυκος Moody , ἀνθρώπου σχεδὸν ἀγραμμάτου, ὅστις διὰ τοῦ θελκτικοῦ καὶ νευρώδους κηρύγματός του ὡδήγησε τόσους λογίους καὶ ἀνεπτυγμένους φοιτητὰς τῆς Ὀξφόρδης εἰς τὴν ζῶσαν πίστιν εἰς Χριστόν.

Γ΄. Ἀλλ' ἡ ἀληθὴς ἐπιστροφὴ δὲν περιλαμβάνει ἁπλῶς μεταβολὴν σκοποῦ καὶ φρονημάτων, οὔτε ἁπλῶς παράδοσιν τῆς θελήσεως, ἀλλ' ***ἔχει καὶ θετικὰ ἀποτελέσματα.***

Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Σαύλου, γνωρίζομεν ὁποῖα ἦσαν τὰ θαυμαστὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα. Τὰ ἐδάφια 15 καὶ 16 μᾶς δίδουσι μίαν πρόρρησιν αὐτῶν:

Ὅτι ἔμελλεν οὐ μόνον νὰ ***πράξῃ μεγάλα κατορθώματα*** ὡς Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ ***ὑποστῇ μέγιστα παθήματα*** ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ.

Τοῦτο εἶναι τὸ προνόμιον πάντων, ὅσοι ἀληθῶς ἐπιστρέφονται—ὄχι μόνον νὰ ***μαρτυρήσωσι*** περὶ τῆς ἀληθείας, ὄχι μόνον νὰ ***διαδώσωσι*** τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ***ὑποφέρωσιν*** ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο εἶναι τὸ ***ὕψιστον προνόμιον*** τοῦ Χριστιανοῦ.

Τὰ παθήματα τοῦ Παύλου ἦσαν αἱ μᾶλλον καρποφόροι ἐξ ὅλων τῶν ὑπηρεσιῶν του—διότι ἦσαν αἱ ***ἰσχυρότατοι ἀποδείξεις*** τῆς εἰλικρινείας του. Ἐθυσίασε πάντα τὰ κοσμικά του συμφέροντα, κατῆλθεν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς κοσμικῆς θέσεως καὶ ὑπολήψεώς του, ἀσπασθεὶς τὰς δοξασίας μιᾶς περιφρονημένης καὶ διωκομένης αἱρέσεως καὶ ἐγένετο ὁ τολμηρότατος καὶ κάλλιστος συνήγορος καὶ ὑπέρμαχος αὐτῆς, δαπανήσας τὸ μακρὸν ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του διαδίδων τὰς διδα-

σκαλίας τοῦ Ναζωραίου εἰς τὰ πέρατα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, σταθεὶς ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος καὶ μετὰ θάρρους ὁμολογήσας τὴν εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον πίστιν του. Ἀκούσατε τὸν ἴδιον ὁμιλοῦντα περὶ τούτου (Β΄. Κορ. ια΄. 24—27).

Ποίαν ἰσχυροτέραν ἀπόδειξιν τῆς εἰλικρινείας τῆς πίστεώς του δυνάμεθα νὰ ἀπαιτήσωμεν; ἐνῷ ἀφ᾿ ἑτέρου αἱ θαυμάσιαι ἐπιστολαί του πρὸς τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας μᾶς πείθουσι περὶ τῆς ***ὑπερόχου διανοητικῆς του δυνάμεως.*** Τὸ νὰ ἀποφασίσῃ ἑπομένως ἄνθρωπος, ὁποῖος ὁ Παῦλος, νὰ ***θυσιάσῃ τὸν κόσμον ὁλόκληρον διὰ τὸν Χριστόν,*** πρέπει νὰ ἐξασκῇ μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς πάντα σκεπτόμενον ἄνθρωπον.

Ἔχοντες λοιπὸν τὴν ζωὴν τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου ἐνώπιον ἡμῶν, ἂς κινώμεθα πρὸς μίμησιν τοῦ παραδείγματός του· καὶ ὑποτάξαντες τὴν θέλησίν μας εἰς τὸ θέλημα καὶ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Θεοῦ, ἂς φέρωμεν, ὅπως ἔφερεν ὁ Σαῦλος, πᾶν ὅ,τι ἔχομεν πολύτιμον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ πᾶν ὅ,τι εἴμεθα, εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑπεραίρουσα πάντα νοῦν, θέλει πληρώσει τὰς καρδίας ἡμῶν, καθιστῶσα ἡμᾶς καταλλήλους δι᾿ εὐρεῖαν χρησιμότητα ἐν τῷ παρόντι βίῳ καὶ διὰ τὴν ἄφατον μακαριότητα ἐν οὐρανοῖς! Ἀμήν.

(Ἐκ τῶν τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη).

ΩΣ ΠΑΙΔΙΟΝ

— «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν. ὃς ἂν δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν». (Λουκ. ιη΄. 17).

— «Ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». (Ματθ. ιη΄. 3)

— «Ἀμὴν λέγω σοι, ἐάν τις μὴ γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ». (Ἰωάν. γ΄. 3).

Ἴσως παρετήρησαν οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν, ὅτι εἰς τὰ τρία πρῶτα Εὐαγγέλια οὐδαμοῦ ἀναφέρεται ἡ λέξις ***ἄνωθεν γέννησις ἢ ἀναγέννησις.*** Ἀλλ᾿ ἂν καὶ ἐλλείπει ἡ λέξις, δὲν ἐλλείπει ἡ ἔννοια, ἡ διδασκαλία περὶ τῆς μεταβολῆς ἐκείνης εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν σωτηρίαν του—διὰ τὴν εἴσοδόν του εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῶν δύο ὡς ἄνω χωρίων τοῦ Λουκᾶ καὶ τοῦ Ματθαίου, ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὸ τοῦ Ἰωάννου. Ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁμιλῶν μετὰ τοῦ Νικοδήμου, ἀναπτύσσει τὸ δόγμα τῆς ἄνωθεν γεννήσεως. Παρὰ τῷ Λουκᾷ δὲ καὶ τῷ Ματθαίῳ διὰ τῆς εἰκόνος, τὴν ὁποίαν ἐξέλεξεν, οὐδὲν ἄλλο ἐσκόπει ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰμὴ ἐμπράκτως νὰ διδάξῃ τοὺς μαθητὰς τὴν ***ἄνωθεν γέννησιν.*** Αὐτὸ σημαίνει τὸ «Ὅστις δὲν δεχθῇ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον» καὶ τὸ «Ἐὰν δὲν ἐπιστρέψητε καὶ γείνητε ὡς τὰ παιδία, δὲν θέλετε εἰσέλθει εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν».

Ὁ τρόπος οὗτος τῆς διδασκαλίας ἦτο ἁπλοῦς, καταληπτὸς εἰς πάντας καὶ τὰ μέγιστα ἐντυπωτικός.

Ἂς ἐξετάσωμεν τώρα συντόμως διὰ ποῖον λόγον ὁ Κύριος ἡμῶν ἐξέλεξε τὴν σύγκρισιν ταύτην, ἢ ποῖα χαρακτηριστικὰ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἰδιαιτέρως εἶχεν ὑπ᾿ ὄψει.

Τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα εἶναι διάφορα· ἐγὼ ὅμως θ᾿ ἀναφέρω τέσσαρα τὰ κυριώτερα:

I. Ἡ παιδικὴ ἡλικία εἶναι ***ἀρχὴ τῆς ζωῆς.***

Ἡ ἀρχὴ αὐτὴ τῆς φυσικῆς ζωῆς ἔχει στενωτάτην ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς, τοῦτο δὲ εἶναι ἀκριβῶς ὁ συνεκτικὸς δεσμὸς μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω τριῶν περικοπῶν· ὡς ἀρχὴ τῆς φυσικῆς ζωῆς, ἡ παιδικὴ ἡλικία εἶναι ὁ ***τύπος*** τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἐκείνων, οἵτινες ***ἐπιθυμοῦσι νὰ εἰσέλθωσιν*** εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Οἱ τοιοῦτοι, λέγει ὁ Κύριος, πρέπει νὰ ***ἐπιστρέψουν*** καὶ νὰ ***γίνουν ὡς τὰ παιδία***· μὲ ἄλλας λέξεις, ν᾿ ἀρχίσουν ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς νὰ ζοῦν νέαν ζωήν. Πόσον δύσκολον εἶναι τὸ τοιοῦτον—ἐγὼ ὁ ὁποῖος ἔχω γνώσεις, ἔχω σοφίαν, ἐκέρδησα τὴν ἐκτίμησιν καὶ ὑπόληψιν τῶν περὶ ἐμέ, ν᾿ ἀρχίσω πάλιν ἀπὸ τὴν ἀρχήν! Ναί, εἶναι δύσκολον, ἀλλὰ καθίσταται εὔκολον, ὅταν ἀναλογισθῇς ὅτι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος σοὶ τὸ ἐπιτάσσει, ὁ ἴδιος τὸ ἔπραξε μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ σὲ ὠθήσῃ εἰς αὐτό. Ὁ Χριστὸς δὲν ἐταπεινώθη καὶ ἔγεινεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, ἄνευ ὅμως ἁμαρτίας; Ἐκεῖνος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτίσθησαν τὰ πάντα, δὲν ἔλαβε μορφὴν κτίσματος; Ἰδοὺ λοιπὸν τὸ παράδειγμά Του· ἀκολούθει αὐτό, διὰ νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν ζωήν.

II. Ἡ παιδικὴ ἡλικία ἔχει ὡς γνώρισμα ὅτι ***διδάσκεται εὐκόλως.*** Ἡ παιδικὴ ἡλικία εἶναι ἡ κατ᾿ ἐξοχὴν ἡλικία τῆς διδασκαλίας. Ἡ ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ, ἢ τοῦ ἀνθρώπου ὅστις ἀρχίζει νὰ ζῇ νέαν ζωή, ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὸ δεύτερον αὐτὸ χαρακτηριστικόν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἑξῆς διαφοράν: Ὅτι ὁ ἡλικιωμένος, μὲ ὅσα ἔχει νὰ ***μάθῃ,*** ἔχει συγχρόνως πολλὰ νὰ ***ἀπομάθῃ.*** Τὴν μικράν Του ὁμάδα ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὠνόμασε μαθητὰς καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπε τὰ ἐν Ματθ. ιγ΄. 52: «Πᾶς.... μαθητευθεὶς εἰς τὰ περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, εἶναι ὅμοιος μὲ ἄνθρωπον οἰκοδεσπότην, ὅστις ἐξάγει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ νέα καὶ παλαιά».

Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν ἔχει νὰ ἀπομάθῃ καὶ νὰ μάθῃ πολλά, ἀρχίζων ἐκ νέου τὴν ζωήν του. Ἔχει νὰ ἀπομάθῃ τὴν ἁμαρτίαν, τὰς κτηθείσας ἕξεις καὶ τόσα ἄλλα κακά, καὶ νὰ μάθῃ τὸν ἁγιασμὸν καὶ τὴν ἀφιέρωσίν του εἰς τὸν Σωτῆρά του Χριστόν, ἐὰν θέλῃ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστὸς ἔμαθεν ἀνθ᾿ ὧν καὶ ἔπαθεν—ἰδοὺ καὶ πάλιν τὸ παράδειγμα ἡμῶν.

III. Ἡ παιδικὴ ἡλικία εἶναι ***ἐστερημένη ἰδιοτελείας*** καὶ ἐμπεποτισμένη μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ***συγχωρητικότητος.*** Λάβετε ἕνα παιδίον, τιμωρήσατέ το καὶ μετὰ ταῦτα προσκαλέσατέ το· ἀμέσως θ᾿ ἀφήσῃ ὅλα καὶ θὰ τρέξῃ πρὸς ὑμᾶς· ἢ ὅταν τὰ παιδία μεταξύ των παίζοντα ἐρίζουν ἐνίοτε καὶ κτυπῶνται, μετ᾿ ὀλίγον λησμονοῦν ὅλα καὶ ὡσὰν νὰ μὴ συνέβη τίποτε, ἐπαναλαμβάνουν τὰς πρώτας φιλικὰς σχέσεις. Πῶς συμβαίνει τοῦτο; ἁπλούστατα διότι οὔτε ἴχνος ἰδιοτελείας ὑπάρχει εἰς τὴν παιδικὴν καρδίαν διὰ νὰ μνησικακῇ, τοὐναντίον μάλιστα τὸ ἀμνησίκακον προσδίδει εἰς τὸ παιδίον τὴν δύναμιν τοῦ νὰ συγχωρῇ. Αὐτὸ ἔπραξεν ὁ Χριστὸς εἰς τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ζωήν Του· συνεχώρει τοὺς πάντας καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀσπονδο-

τέρους ἐχθρούς Του. Ἀλλ᾽ αὐτὴ εἶναι ἡ ὅλη καρδία τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἁμαρτωλὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς πλεῖστα παραδείγματα—Ἑαυτόν, τὸν Σωτῆρά μας· ἀλλ᾽ ὡς νὰ μὴ ἤρκουν ταῦτα, καὶ ἐντὸς τῶν οἰκογενειῶν ἡμῶν ηὐδόκησε νὰ ἔχωμεν ὡς παράδειγμα τὰ παιδία μας, ἵνα μανθάνωμεν ἐπ᾽ αὐτῶν, οὕτω δὲ νὰ ἤμεθα ἐντελῶς ἀναπολόγητοι ἐνώπιον Αὐτοῦ.

IV. Ἡ παιδικὴ ἡλικία εἶναι μὲν ἀφ᾽ ἑνὸς ζωὴ ἀθῴας καὶ ἀκάκου συμπεριφορᾶς, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ ζωὴ **ἀγάπης.**

Ὢ, τῆς εὐλογημένης παιδικῆς ἡλικίας! Δὲν σκέπτεται τὸ κακὸν ἐν τῇ καρδίᾳ της διὰ τοὺς ἄλλους. Λείπει ἡ ὑστεροβουλία καὶ ἡ προεξόφλησις τῆς διαγωγῆς τῶν ἄλλων. Εἶναι ὅλως ἀγάπη—ἡ καρδία της εἶναι ἀνοικτὴ διὰ νὰ δέχηται τοὺς πάντας ἀδιακρίτως—πτωχούς, πλουσίους, πεπαιδευμένους, ἀπαιδεύτους, μεγάλους καὶ μικροὺς ἐν τῇ κοινωνικῇ κλίμακι. Ἡμεῖς δηλητηριάζομεν τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν τῶν τέκνων μας μὲ τά· «Μὴ μ᾽ αὐτόν, αὐτὸς εἶναι πτωχός· μὴ μ᾽ ἐκεῖνον, ἐκεῖνος εἶναι κακός, ἀκάθαρτος» καὶ τὰ παρόμοια. Ἐὰν ἐννοῶμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν εἴσοδον εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἔξω ἡ μνησικακία, ἡ ὑστεροβουλία, ἡ κακία, ἡ ἀχαριστία, τὸ πάθος, ἡ ἐκδίκησις· ἀντ᾽ αὐτῶν δὲ ἀγάπη καὶ μέριμνα ὑπὲρ τοῦ καλοῦ πάντων τῶν ἀνθρώπων.

Φίλε ἀναγνῶστα, πρὶν ἀφήσῃς τὰς γραμμὰς αὐτάς, σκέφθητι ὀλίγον· ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴ τοῦ Χριστοῦ δὲν ἦτο αὐτὴ ἡ παιδικὴ ζωή, τὴν ὁποίαν μᾶς συνιστᾷ; Μιμούμενοι δὲ τὴν ζωὴν τῶν μικρῶν παιδίων ἢ ἀναπαριστῶντες αὐτὴν ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς, δὲν ἀναπαριστῶμεν αὐτὴν ταύτην τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ; Ναί· διὰ τοῦτο λοιπὸν μᾶς λέγει: «Ἐὰν δὲν ἐπιστρέψητε καὶ γείνετε ὡς παιδία, δὲν θέλετε εἰσέλθει εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». Ὁ ἴδιος οὕτως ἔπραξε, δι᾽ ὃ καὶ Αὐτὸς εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ὁ Κύριος νὰ εὐλογήσῃ τοὺς λόγους τούτους εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν! Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης

— *Ἡ* ***ἐπιτυχία*** *δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τύχης ἀλλὰ* ***προσπαθείας.*** *Ὁ μέγας Ἀμερικανὸς ῥήτωρ Ροῦφος Τσὼτ (Choate), ἀπαντῶν εἰς ἀντίπαλόν του, ὅστις ἰσχυρίσθη ὅτι πολλάκις τὰ μέγιστα ἀποτελέσματα προκύπτουν ἐκ τῆς τύχης, εἶπεν: «Ἀνοησία! Σὰν νὰ λέγετε ὅτι πειᾶτε κατὰ γῆς ψηφία τοῦ ἀλφαβήτου καὶ ἔπειτα μαζεύετε μίαν Ἰλιάδα!» Τὸ αὐτὸ ἐξέφρασε καὶ ὁ διάσημος Ἄγγλος κληρικὸς Σουΐφτ (Swift), εἰπών: «Θὰ παρεδεχόμην ὅτι τὸ Σύμπαν προέκυψεν ἐκ μιᾶς τυχαίας ἀναμίξεως τῶν ἀτόμων τῆς ὕλης, ἂν ἔβλεπα ἐκ τῆς τυχαίας ἀναμίξεως τῶν ψηφίων τοῦ ἀλφαβήτου νὰ προκύψῃ κανὲν σπουδαῖον φιλοσοφικὸν σύγγραμμα!»*

— *Ἡ ὁμολογία μιᾶς ἁμαρτίας σχεδὸν ἐξουδετερώνει τὴν ἁμαρτίαν. Ἄγγλος διάσημος εἶπεν: «Ἡ δυσκολωτέρα λέξις τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης εἶναι τὸ* ***«ἔσφαλα».*** *Ὁ Μέγας Φρειδερῖκος ἔγραφε πρὸς τὴν Πρωσσικὴν Γερουσίαν: «Ἔχασα μίαν σπουδαιοτάτην μάχην ἐξ ἰδίας μου ὑπαιτιότητος». Ἡ ὁμολογία αὕτη τὸν ἀνέδειξε* ***«μέγαν»*** *καλλίτερα παρ᾽ ὅλας του τὰς προηγουμένας νίκας.*

ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Ἱστορικὴ μελέτη.

(συνέχεια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3ον.

Ὁ Ἰουδαϊσμὸς ἐν Παλαιστίνῃ.

Διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς περιόδου, ἣν μελετῶμεν, ἤτοι, διὰ τὴν ἱστορικὴν συνέχειαν μεταξὺ Π. καὶ Ν. Διαθήκης, κυρίως μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ Ἰουδαϊσμὸς ὄχι τῆς Διασπορᾶς ἀλλὰ τῆς Παλαιστίνης. Διότι εἶναι αὐτονόητον ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Διασπορᾶς, ὄντες διεσκορπισμένοι εἰς τόσας χώρας, ἐλάχιστα ἠδύναντο νὰ πράξωσι διὰ τὰς τύχας τῆς Ἁγίας Γῆς, καὶ ὅτι ταύτης ἡ ἱστορία ἐγράφη ὑπὸ τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Ὅθεν ἡ παροῦσα μελέτη, ἀφοῦ ἀνέφερεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὴν θέσιν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ τῆς Διασπορᾶς, ἤδη περιορίζεται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Παλαιστίνης ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπανόδου τῶν Ἰουδαίων αἰχμαλώτων ἐκ Βαβυλωνίας μέχρι τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐπάνοδος ἐκ Βαβυλωνίας δὲν ἐγένετο ἐφ᾽ ἅπαξ. Ἔχομεν τὴν ***πρώτην ἐπάνοδον,*** ἥτις ἔλαβε χώραν κατὰ τὸ 2ον ἔτος τοῦ βασιλέως Κύρου, ἤτοι, κατὰ τὸ ἔτος 536 π. Χρ. (1)

Κατ᾽ αὐτὴν ἐπανῆλθον, ὡς μᾶς πληροφορεῖ τὸ βιβλίον τοῦ Ἔσδρα (γ΄. 64) ἐν ὅλῳ 42,360 Ἰσραηλῖται 7.337 δοῦλοι αὐτῶν καὶ 200 ψαλτωδοὶ καὶ ψάλτριαι (διὰ τὰς λατρείας τοῦ Ναοῦ) ἤτοι, ὡς ἔγγιστα 50,000 ψυχαί, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ζοροβάβελ, ὅστις κατήγετο ἐκ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τοῦ Δαβὶδ καὶ ὅστις ἔφερε τὸν τίτλον «Θιρσαθὰ» (ἀξίωμα Περσικόν, ἰσοδύναμον πρὸς τὸ τοῦ Τούρκου πασσᾶ). Οὗτοι φθάσαντες εἰς Ἱερουσαλὴμ εὗρον ταύτην τελείως ἠρειπωμένην· διὰ τοῦτο κατὰ πρῶτον ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς περὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ κώμας, ἔκτισαν οἰκίας καὶ ἤρχισαν νὰ καλλιεργοῦν τὴν γῆν. Συγχρόνως ἀνεστήλωσαν τὸ μέγα θυσιαστήριον τοῦ Ναοῦ ἐπὶ τοῦ λόφου Μοριὰ καὶ ἤρχισαν νὰ προσφέρωσι τὰς νενομισμένας θυσίας εἰς τὸν Θεὸν τῶν πατέρων των. (2) Μετ᾽ ὀλίγον δὲ ἔθηκαν καὶ τὰ

(1) Ἔσδρ. α΄. 1. Τὸ «πρῶτον ἔτος» ἐδῶ σημαίνει τὸ πρῶτον ἔτος ὄχι ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ Κύρου ὡς βασιλέως τῆς Περσίας (διότι ἐν Περσίᾳ ἐβασίλευεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 550 π Χρ.) ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς κατακτήσεως τῆς Μεσοποταμίας καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ Κύρου ἐν Βαβυλῶνι (538 π. Χρ.). Πρέπει δὲ νὰ ὑπολογίσωμεν ὅτι ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεώς του περὶ ἐπανόδου τῶν Ἑβραίων μέχρι τῆς ἀφίξεως τῶν Ἑβραίων εἰς Ἱεροσόλυμα ἀσφαλῶς παρῆλθεν ἓν ἔτος καὶ πλέον.

(2) Εἰς τὸ κέντρον τοῦ Μουσουλμανικοῦ τεμένους τοῦ Ὀμάρ, ὅπερ σήμερον ἵσταται ἐπὶ τῆς τοποθεσίας τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, ὑπάρχει βράχος τις μὲ λαξευμένας ἐν αὐτῷ βαθμίδας, αἵτινες ἀνέρχονται μέχρι τῆς κορυφῆς του καὶ μὲ αὔλακας καθέτους ἑκατέρωθεν. Οἱ ἀρχαιολόγοι παραδέχονται ὅτι ἐπὶ τοῦ βράχου τούτου ἵστατο τὸ μέγα θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων τοῦ Ναοῦ. Ὡς προσφυῶς παρατηρεῖ ὁ Στάνλεϋ, τὸ θυσιαστήριον τοῦτο ἦτο διὰ τοὺς Ἰουδαίους ὅ,τι ὁ Σταυρὸς διὰ τοὺς Χριστιανούς.

θεμέλια τοῦ νέου Ναοῦ, ἐν μέσῳ μεγάλης λαϊκῆς συγκινήσεως. Πέραν τούτου δὲν ἠδυνήθη νὰ προχωρήσῃ ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναοῦ, διότι οἱ περίοικοι μιγάδες Σαμαρεῖται, τοὺς ὁποίους εἶχον μετοικίσει ἐκεῖ οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἵτινες διετήρουν μίαν θρησκείαν νενοθευμένην, κρᾶμα Ἰουδαϊσμοῦ καὶ εἰδωλολατρείας, εἴτε ἐξ ὑστεροβούλου ἀντιζηλίας εἴτε ἐξ ἄλλων λόγων προσεφέρθησαν νὰ λάβωσιν μέρος καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν· ἀλλ' ἀποκρουσθείσης τῆς προσφοράς των ὑπὸ τοῦ Ζοροβάβελ, ἐραδιούργησαν καὶ ἐσυκοφάντησαν τοὺς Ἰουδαίους παρὰ τῇ Περσικῇ Κυβερνήσει, κατορθώσαντες ὥστε νὰ σταματήσῃ ἡ ἀνοικοδόμησις μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Κύρου καὶ τῆς ἀνόδου τοῦ Δαρείου εἰς τὸν θρόνον, ἤτοι, ἐπὶ 15 περίπου ἔτη. Μόλις κατὰ τὸ ἔτος 520 π. Χρ. ὁ Δαρεῖος ἔδωκε τὴν ἀπαιτουμένην ἄδειαν διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ ἔργου καὶ ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναοῦ ἐπερατώθη μετὰ τέσσαρα ἔτη (516 π. Χρ.) ἀκριβῶς 70 ἔτη μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος (586 π. Χρ.).

Κατὰ τὴν 15ετῆ ταύτην διακοπὴν ἐπῆλθε μεταξὺ τῶν ἐπανελθόντων Ἰουδαίων μεγάλη ἀπογοήτευσις καὶ χαλάρωσις τοῦ θρησκευτικοῦ ζήλου. Αἱ ἀντιδράσεις τῶν περιοίκων ἐχθρῶν των τοὺς ἐτρομοκράτουν. Τὰ χωράφια καὶ οἱ ἀμπελῶνές των ὑπὸ τὰς συνεχεῖς ἀνομβρίας δὲν ἀπέδιδον εἰς αὐτοὺς οὐδὲ τὰ ἔξοδα τῆς καλλιεργείας. Ἤρχισαν λοιπὸν νὰ μετανοῶσι διὰ τὴν ἀναχώρησίν των ἐκ τῆς πλουσίας καὶ εὐφόρου Μεσοποταμίας καὶ νὰ κλονίζωνται εἰς τὴν πίστιν των ἐπὶ τὸν Θεὸν τῶν πατέρων των. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἠθικῆς των ταύτης καταπτώσεως ἐπεφάνησαν οἱ προφῆται ***Ἀγγαῖος*** καὶ ***Ζαχαρίας***, οἵτινες τοὺς συνεκράτησαν διὰ τῶν ἐμπνευσμένων κηρυγμάτων των, προλέγοντες ταχεῖαν τὴν μεταστροφὴν τῆς δυσκόλου καὶ ἀπελπιστικῆς των θέσεως. Πράγματι μετ' ὀλίγον, ὡς ἐλέχθη, ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον ὁ Δαρεῖος, ὅστις ἐπέτρεψε τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Ναοῦ.

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Ναοῦ τῷ 516 π. Χρ. ἐπηκολούθησε μία περίοδος 60 περίπου ἐτῶν, περὶ τῆς ὁποίας ἐλαχίστας ἔχομεν πληροφορίας ὡς πρὸς τὰ ἐν Παλαιστίνῃ. Ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ὅμως φαίνεται ὅτι οἱ ἐκεῖ ἐγκατασταθέντες Ἰουδαῖοι ἂν καὶ ἐπ' ὀλίγον ἐζωογονήθησαν διὰ τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ Ναοῦ, ἐν τούτοις πάλιν περιέπεσον εἰς ἀποθάρρυνσιν ὡς ἐκ τῆς πτωχείας των καὶ τῶν ἀκαταπαύστων πιέσεων καὶ ἐπιθέσεων τῶν ἀλλοπίστων περιοίκων, κατὰ τῶν ὁποίων οὐδεμίαν εὕρισκον προστασίαν. Διὰ τοῦτο ἤρχισαν πρῶτον οἱ ἄρχοντες καὶ κατόπιν ὁ λαὸς νὰ συνάπτωσιν ἐπιγαμίας μετὰ τῶν περιοίκων τούτων. Τοιουτοτρόπως ἀπέκτησαν μὲν ἡσυχίαν καὶ βελτίωσιν τῆς ὑλικῆς καὶ κοινωνικῆς των θέσεως, ἀλλ' ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς περιῆλθον εἰς μεγάλην κατάπτωσιν. Ἐξηκολούθουν μὲν αἱ ἱεροτελεστίαι ἐν τῷ Ναῷ, ἀλλ' ὁ Νόμος τοῦ Ἰεχωβᾶ παρεβαίνετο ἀσυστόλως καὶ ὑπ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἱερέων.

Ὅλως ἀντίθετος ἦτο ἡ πνευματικὴ κατάστασις τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες εἶχον παραμείνει ἐν Βαβυλωνίᾳ. Ἐκεῖ ὄχι μόνον ἡ ὑλικὴ εὐημερία, ἀλλὰ καὶ ἡ μεγάλη ἐπίδοσις εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, ἔσχον ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν καὶ ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων ἐποίκων, ἐκ τῆς ἐπιδράσεως δὲ ταύτης προῆλθε μεταξύ των ἡ τάξις τῶν ***Γραμματέων***, ἥτις ἔκτοτε καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατέλαβε σπουδαιοτάτην θέσιν εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν. Οὗτοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἔργον

εἶχον τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἱερῶν βιβλίων τῆς ἐθνικῆς θρησκείας· βαθμηδὸν ὅμως ἔγειναν καὶ οἱ νομοδιδάσκαλοι καὶ ἐξηγηταὶ τοῦ Νόμου, ὡς τοὺς ὀνομάζει ὁ Ἰώσηπος.

Μεταξὺ τῶν Γραμματέων τῆς ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίας διακεκριμένην θέσιν, λόγῳ τῆς σοφίας καὶ τοῦ πνευματικοῦ ζήλου του, κατέλαβεν ὁ **Ἔσδρας,** γόνος ἱερατικῆς οἰκογενείας τοῦ οἴκου Ἀαρών. Οὗτος κατὰ τὸ 7ον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος (458 π. Χρ.), ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἁγίαν Γῆν καὶ νὰ φέρῃ μίαν ἐθνικὴν ἀναζωπύρησιν εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς του. Ὅθεν λαβὼν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως (παρὰ τῷ ὁποίῳ φαίνεται ὅτι ἔχαιρε μεγάλης ἐκτιμήσεως) καὶ ἐφωδιασμένος μὲ βασιλικὰ γράμματα πρὸς πάντας τοὺς κατὰ τόπους διοικητάς, ἐξεκίνησεν ἐκ Βαβυλῶνος, συνοδευόμενος ὑπὸ 6,000 Ἰσραηλιτῶν (μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν πολλοὶ ἱερεῖς, Λευῖται, ψάλται, θυρωροὶ καὶ ὑπηρέται τοῦ Ναοῦ) καὶ κομίζων σημαντικὰς προσφορὰς χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ σκεύη ἀργυρᾶ διὰ τὸν Ναὸν ἐκ μέρους τῶν ἐν Βαβυλωνίᾳ Ἰουδαίων. Αὕτη δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἡ **δευτέρα ἐπάνοδος** ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. Μετὰ τεσσάρων μηνῶν πορείαν ἔφθασεν ὁ Ἔσδρας καὶ ἡ συνοδεία του εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀμέσως ἐπεδόθη μετὰ ζήλου εἰς τὸ ἔργον τῆς θρησκευτικῆς ἀνορθώσεως τοῦ λαοῦ. Εἶχε ζητήσει καὶ λάβει παρὰ τοῦ Ἀρταξέρξου τὴν ἐντολὴν τοῦ νὰ διορίζῃ κριτὰς καὶ δικαστὰς μὲ εὐρυτάτην δικαιοδοσίαν καὶ μὲ τὴν ἐξουσίαν νὰ τιμωρῶσι διὰ θανάτου τοὺς παραβαίνοντας τοὺς νόμους τοῦ Ἰεχωβᾶ καὶ τοῦ βασιλέως.

Ἡ πρώτη ἐνέργεια τοῦ Ἔσδρα ἐν Ἱερουσαλὴμ ἦτο νὰ διατάξῃ τοὺς ἐκεῖ Ἰσραηλίτας, οἵτινες εἶχον ἔλθει εἰς ἐπιγαμίαν μετὰ τῶν ἀλλοθρήσκων περιοίκων, νὰ διαλύσωσι τὰ συνοικέσιά των ταῦτα. Παρ' ὅλην δὲ τὴν εὐνόητον ἀντίδρασιν τὸ δύσκολον τοῦτο μέτρον ἐξετελέσθη ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν καὶ οὕτως ἀπετέλεσαν καὶ πάλιν οἱ ἐπανελθόντες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας Ἰσραηλῖται χωριστὴν κοινότητα μὲ καθαρὰν τὴν ἐθνικὴν θρησκείαν καὶ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα. Πόσον καιρὸν παρέμεινεν ὁ Ἔσδρας ἐν Ἱερουσαλὴμ δὲν γνωρίζομεν· πάντως ὅμως ἡ παραμονή του δὲν ὑπῆρξε μακρά, διότι μετὰ 13 ἔτη (κατὰ τὸ 20ὸν ἔτος τοῦ Ἀρταξέρξου (ἤτοι τὸ 445 π. Χρ.) μᾶς πληροφορεῖ ἡ Ἱερὰ Ἱστορία ὅτι οἱ ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἰουδαῖοι πάλιν εἶχον περιέλθει εἰς δυσάρεστον θρησκευτικὴν καὶ ὑλικὴν κατάστασιν. Τότε ὁ Νεεμίας, Ἰουδαῖός τις, οἰνοχόος τοῦ βασιλέως [1], μαθὼν τὴν κατάστασιν ταύτην παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, ἔπεισε τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην νὰ τὸν διορίσῃ διοικητὴν (Θιρσαθᾶ) τῆς Ἰουδαίας καὶ νὰ τὸν ἐφοδιάσῃ μὲ τὴν ἐξουσίαν καὶ τὰ μέσα ὅπως ἀνεγείρῃ τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ.

Σημειωτέον ὅτι ἂν καὶ ὁ Ναὸς εἶχεν ἀνοικοδομηθῆ, ἡ πόλις εἶχε μείνει ἀτείχιστος καὶ ἐκτεθειμένη εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν ληστῶν καὶ περιοίκων ἐχθρῶν

---

[1] Τὸ ὑπούργημα τοῦ οἰνοχόου τῶν Ἀνατολικῶν ἡγεμόνων ἦτο σπουδαιότατον, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἡρόδοτος (3,34). Ὁ οἰνοχόος ἦτο πρόσωπον τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης τοῦ βασιλέως, διότι ἐκ τῆς χειρός του ὁ βασιλεὺς ἐλάμβανε κάθε ποτήριον οἴνου, ὅπερ ἔπινεν, ἐκ φόβου μήπως οἱ ἐχθροί του τὸν δηλητηριάσωσι. Καὶ μάλιστα ὁ οἰνοχόος ἦτο κατὰ τύπους ὑποχρεωμένος νὰ γεύεται πρῶτος αὐτὸς τὸν οἶνον, πρὶν ἢ τὸν ἐγχειρίσῃ εἰς τὸν βασιλέα.

τῶν Ἰουδαίων, οὕτω δὲ παρέμεινε σχεδὸν εἰς τὴν αὐτὴν ἠρειπωμένην κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν εἶχεν ἀφήσει ὁ Ναβουχοδονόσορ τῷ 586 π. Χρ. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐπανειλημμένως εἶχον ἐπιχειρήσει νὰ ἀνοικοδομήσωσι τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, ἀλλ᾽ αἱ ἀπόπειραι αὐτῶν ἐματαιοῦντο ἑκάστοτε ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν των, οἵτινες τοὺς διέβαλλον καὶ πρὸς τὸν Ἀσσουῆρον (Ξέρξην) καὶ πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην ὡς συνωμοτοῦντας κατὰ τῆς Περσικῆς ἐξουσίας καὶ προπαρασκευάζοντας ἐπανάστασιν πρὸς ἀναστήλωσιν Ἰουδαϊκοῦ βασιλείου. Ἤδη ὅμως διὰ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ Νεεμία ἐπετράπη ἡ ἀνοικοδόμησις καὶ ὑπὸ τὴν δραστηρίαν ἐπίβλεψιν καὶ προώθησίν του συνετελέσθη ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου διὰ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν κατοίκων, παρ᾽ ὅλας τὰς ἀντιδράσεις καὶ παρενοχλήσεις τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν·

Ἅπαξ συντελεσθέντος τοῦ τείχους, δι᾽ οὗ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἐξησφαλίζετο πλέον κατὰ τῶν ἔξωθεν ἐπιβουλῶν, ὁ Νεεμίας ἔστρεψε τὴν προσοχήν του πρὸς τὸ ἔργον τῆς ἠθικῆς ἀνορθώσεως τοῦ λαοῦ. Καὶ ἐδῶ εὗρεν ἰσχυρὸν βοηθὸν καὶ συμπαραστάτην τὸν Ἔσδραν, ὅστις φαίνεται ὅτι εἶχεν ἐπιστρέψει ἐν τῷ μεταξὺ εἰς Βαβυλῶνα καὶ ἐκεῖθεν μετεκλήθη πάλιν ὑπὸ τοῦ Νεεμία εἰς Ἱερουσαλήμ. Ὁ Ἔσδρας λοιπὸν ἤρχισε διδάσκων τὸν λαὸν τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ εἰς μεγάλας δημοσίας συναθροίσεις καὶ ἡ διδασκαλία αὕτη φαίνεται ὅτι ἐσυνεχίσθη διὰ τῆς ἱδρύσεως τῶν συναγωγῶν. Ταυτοχρόνως ὁ Νεεμίας ἔλαβεν αὐστηρὰ μέτρα κατὰ τῆς βεβηλώσεως τοῦ Σαββάτου, ἥτις εἶχεν βαθμηδὸν ἐπικρατήσει μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ τῆς ὑπαίθρου χώρας· συνάμα δὲ ἔθηκε τέρμα εἰς διαφόρους καταχρήσεις τῶν ἱερέων καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ πτωχοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ ὑπὸ τῶν τοκογλύφων τῆς πόλεως, οἵτινες εἶχον γίνει κύριοι τῶν περισσοτέρων ἀγροτικῶν κτημάτων καὶ ἀναφανδὸν ἐπώλουν Ἰσραηλίτας ὡς δούλους διὰ τὰ χρέη των.

Ἡ διοίκησις τοῦ Νεεμία ἐν Ἰουδαίᾳ διήρκεσε δώδεκα ἔτη, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἴδιος, ἤτοι, ἀπὸ τοῦ 445—443 π. Χρ. Περὶ τῆς ὑπολοίπου ζωῆς αὐτοῦ οὐδὲν γνωρίζομεν. Ἀλλ᾽ οὔτε καὶ περὶ τῆς περαιτέρω δράσεως τοῦ Ἔσδρα ἔχομεν βασίμους πληροφορίας. Οἱ μεταγενέστεροι Ραββῖνοι ἱστοροῦσι περὶ αὐτοῦ ὅτι (α) ἵδρυσε τὴν λεγομένην Μεγάλην Συναγωγὴν καὶ (β) κατήρτισε τὸν Κανόνα τῶν Ἱερῶν Γραμμάτων, ἤτοι, τῆς Π. Διαθήκης. Καὶ περὶ μὲν τῆς Μ. Συναγωγῆς, ἥτις φέρεται ὡς ἀποτελεσθεῖσα ἐξ 120 μελῶν, εἶναι πολὺ ἀμφίβολοι αἱ Ραββινικαὶ παραδόσεις, ἀφοῦ μήτε ὁ Ἰώσηπος μήτε ὁ Φίλων ἀναφέρουσί τι περὶ αὐτῆς. Ἀλλ᾽ ὅσον ἀφορᾷ τὸν ***Κανόνα*** τῆς Π. Διαθήκης, ἡ Ραββινικὴ παράδοσις εἶναι καθ᾽ ὅλα πιστευτή. Διότι εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Κανὼν οὗτος εἶχε καταρτισθῆ πολὺ πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ εἰς τὴν Κ. Διαθήκην πολλάκις ἀναφέρονται «αἱ Γραφαί», ἤτοι, παραδεδεγμένη τις συλλογὴ ἱερῶν καὶ θεοπνεύστων συγγραμμάτων. Καὶ οὐδεὶς εἶχε μεγαλείτερον κῦρος καὶ ἁρμοδιότητα τοῦ Ἔσδρα, διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ Κανόνος τούτου. Κατὰ τὴν Ραββινικὴν παράδοσιν ὁ Ἔσδρας συνέγραψε τὰ βιβλία Χρονικῶν, Ἔσδρα, Νεεμία καὶ Ἐσθήρ, ἐξέλεξε δὲ καὶ συνεκέντρωσεν εἰς ἕνα τόμον τὰ βιβλία, ἅτινα μέχρις ἡμῶν ἀποτελοῦσι τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης, ὑπὸ τὴν τριπλῆν διαίρεσιν ***Νόμος, Προφῆται*** καὶ ***Ἁγιόγραφα.***

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἔσδρα καὶ τοῦ Νεεμία, ἐπηκολούθησε περίοδος 100 σχεδὸν ἐτῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν οὐδεμίαν ἔχομεν ἱστορικὴν πληροφορίαν περὶ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ πραγμάτων, μέχρις οὗ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος κατέλυσε τὴν Περσικὴν αὐτοκρατορίαν. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο φαίνεται στερεωθὲν τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἱδρυθὲν θεοκρατικὸν καθεστώς. Ὁ μέγας ἀρχιερεὺς ἦτο ὁ ἄρχων τῆς Ἰουδαίας, διοικῶν πολιτείαν καὶ ἐκκλησίαν συμφώνως πρὸς τὸν Μωσαϊκὸν νόμον καὶ ἀντιπροσωπεύων τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος ἀπέναντι τῆς κυριάρχου Περσίας, εἰς ἣν ἐπληρώνετο φόρος ὑποτελείας. Παρὰ τὸν ἀρχιερέα ἥδρευε συμβούλιον ἐξ ἱερέων καὶ προὐχόντων, ὅπερ βαθμηδὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἰουδαίων ἔλαβε τὸ ὄνομα «Συνέδριον». Ἀλλὰ τὰ ὅρια τοῦ Ἰουδαϊκοῦ τούτου κράτους δὲν ἐξετείνοντο ἐφ᾽ ὅλης τῆς Παλαιστίνης· διότι, ὡς θὰ ἴδωμεν εἰς τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον, ἑτέρα ἀντίπαλος κοινότης εἶχε τὸ κέντρον αὐτῆς ἐν Σαμαρείᾳ καὶ τὸν ναὸν αὐτῆς ἐν τῷ ὄρει Γεριζείμ.

(ἀκολουθεῖ)

ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Μετεφράσθη ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ σύγγραμμα ἐπιγραφόμενον «Τὰ Μυστήρια τῶν Φραμασσόνων». Εἰς τὸ περὶ μυήσεως τῶν ἑταίρων (σελ. 132) κεφάλαιον τοῦ συγγράμματος τούτου ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς: ***«Αἱ Γραφαὶ σφάλλονται, ὅταν λέγωσιν ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἀποτέλεσμα τιμωρίας»***. Ἀλλ᾽ εἰς τὴν φράσιν ταύτην διαβάλλεται οἰκτρῶς ἡ περὶ ἐργασίας διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Καθῆκον δὲ ἀπαραίτητον ἔχομεν νὰ καταπολεμῶμεν τοὺς ψευδεῖς λόγους τῶν ἀνθρώπων, ὅταν οὗτοι θέλωσι νὰ διαστρέψωσι τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ. Τὸ ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ τοιοῦτόν τι δὲν λέγει, ἕκαστος εὐκόλως δύναται νὰ πληροφορηθῇ. Ἰδοὺ τί λέγεται εἰς τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως: «Καὶ πάντα τὰ φυτὰ τοῦ ἀγροῦ, πρὶν γείνωσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πάντα χόρτον τοῦ ἀγροῦ, πρὶν βλαστήσῃ, διότι δὲν εἶχε βρέξει Κύριος ὁ Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἄνθρωπος δὲν ἦτο, διὰ νὰ ***ἐργάζηται*** τὴν γῆν». «Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἔθεσεν αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς Ἐδέμ, διὰ νὰ ***ἐργάζηται*** αὐτὸν καὶ νὰ φυλάττῃ αὐτόν». Ἡ Ἁγία Γραφὴ λοιπὸν δὲν διδάσκει ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς τιμωρίας τοῦ ἀνθρώπου, ἀπεναντίας λέγει ὅτι ἦτο ἀνάγκη ἀνθρώπων νὰ ἐργάζωνται τὴν γῆν (Γενέσ. β΄. 5, 15).

Ἀλλά, λέγουσιν οἱ Φραμασσόνοι, ὁ Θεός, ὅταν κατεδίκασε τὸν Ἀδὰμ διὰ τὴν παρακοήν του, τῷ εἶπε, μεταξὺ ἄλλων ποινῶν, καὶ ὅτι «ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου αὐτοῦ θέλει τρώγει τὸν ἄρτον του». Ἀλλ᾽ ἁπλῆ ἀνάγνωσις τῆς ὅλης περικοπῆς ἐκείνης ἀρκεῖ νὰ δείξῃ ὅτι τοιαύτη δὲν εἶναι ἡ ἔννοια αὐτῆς. Ὁ Θεός, ἀποδιώκων τὸν Ἀδὰμ ἐκ τοῦ παραδείσου, εἶπεν εἰς αὐτόν: «Κατηραμένη ἔστω ἡ γῆ ἐξ αἰτίας σου (δηλ. τῆς παρακοῆς σου)· μὲ λύπας θέλει τρώγει τοὺς καρποὺς αὐτῆς καὶ ἀκάνθας καὶ τριβόλους θέλει βλαστάνει εἰς σέ. . . ***ἐν τῷ ἱδρῶτι***

τοῦ προσώπου σου θέλεις τρώγει τὸν ἄρτον σου, ἕωσοῦ ἐπιστρέψης εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης» (Γενέσ. γ΄. 17—19). Ὄχι ὅτι μετὰ τὴν παρακοὴν κατεδικάσθη ὁ ἄνθρωπος εἰς ἐργασίαν, ἐνῷ πρὶν δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἐργάζηται—ἀλλὰ ὅτι μετὰ τὴν παρακοήν, ***ἡ ἐργασία του θὰ καθίστατο ἐπίπονος καὶ θὰ ἠμείβετο μὲ λύπας καὶ κόπους, ἕνεκα τῆς παρακοῆς,*** ἐνῷ πρότερον ἦτο εὔκολος καὶ ἠμείβετο πλουσιώτερον· λύπη δὲ καὶ πόνοι ἦσαν ἕως τότε ἄγνωστοι, καὶ θὰ ἔμενον ἄγνωστοι εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἂν δὲν παρήκουε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ.

Καὶ εἰς τὸ κ΄. κεφ. τῆς Ἐξόδου ὁ Θεὸς ἐπιβάλλει τὴν ἐργασίαν, λέγων: «***Ἓξ ἡμέρας ἐργάζου*** καὶ ποιήσης πάντα τὰ ἔργα σου»... Τὸ αὐτὸ ἐπιβεβαιοῖ καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν, λέγων: «***Ἐγὼ πρέπει νὰ ἐργάζωμαι*** τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με, ἕως οὗ εἶναι ἡμέρα· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται νὰ ἐργάζηται» (Ἰωάν. θ΄. 4).

Ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν ἐργατῶν, τῶν μὴ εὑρισκόντων ἐργασίαν, μανθάνομεν ὅτι ***ἡ ἐργασία ἐπιβάλλεται*** ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (Ματθ. κ΄. 1—7).

Καὶ ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν ταλάντων μανθάνομεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ***εὐλογεῖ καὶ τὸ ἐμπόριον*** (Ματθ. κε΄. 14-30).

Καὶ ὁ Παῦλος γράφει πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς (Β΄. γ΄. 7-12): «Ἐπειδὴ ἐξεύρετε πῶς πρέπει νὰ μιμῆσθε ἡμᾶς, διότι...οὔτε δωρεὰν ἐφάγομεν ἄρτον παρά τινος, ἀλλὰ μετὰ κόπου καὶ μόχθου νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι... Διότι καὶ ὅτε ἤμεθα παρ᾽ ὑμῖν, τοῦτο παρηγγέλλομεν εἰς ὑμᾶς ***ὅτι ἐάν τις δὲν θέλῃ νὰ ἐργάζηται, μηδὲ ἂς τρώγῃ».*** Καὶ εἰς τὴν Α΄. δ΄. 11: «Καὶ νὰ ἐργάζησθε μὲ τὰς ἰδίας ὑμῶν χεῖρας, καθὼς παρηγγείλαμεν ὑμῖν».

Τὴν ἀεργίαν ἐπιβάλλει μόνον ὁ Βούδδας εἰς τοὺς ὀπαδούς του καὶ ἐπιτρέπει τὴν ἐπαιτείαν.

Ἐπιβαλλομένη τιμωρία κατὰ τῆς ἁμαρτίας εἶναι ὁ ***θάνατος,*** καὶ οὗτος διττῶς: α) Πνευματικός, ἤτοι, ἀποχωρισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεόν, ὁ φόβος, ἡ τύψις καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως. «Καὶ ἐφοβήθη καὶ ἐκρύβη ὁ Ἀδάμ», Ἐνῷ εἶχεν ἀγάπην εἰς τὴν καρδίαν του, ἐξέλιπεν αὕτη καὶ ἐπλήσθη φόβου. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει εἰς πάντας τοὺς παραβάτας τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. β) Φυσικός. «Διότι καθ᾽ ἣν ἡμέραν φάγῃς ἀπ᾽ αὐτοῦ, θέλεις ἐξάπαντος ἀποθάνει» (Γενέσ. β΄. 17). Καὶ ὁ Ἀδὰμ δὲν ἔζησεν ἐπὶ μίαν ἡμέραν, ἀλλὰ 930 ἔτη καὶ ἀπέθανε (Γενέσ. ε΄. 5),

Ὁ δὲ Γάλλος φιλόσοφος Protie ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Histoire de la philosophie» (σ. 89), λέγει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν προέφερε ποτὲ τὰς λέξεις ***ἐλευθερία*** καὶ ***πατρίς.*** Εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν ὅμως Εὐαγγέλιον ὁ Κύριος ἡμῶν λέγει: «Μὲ ἀπέστειλε διὰ νὰ εὐαγγελίζωμαι πρὸς τοὺς πτωχούς... νὰ κηρύξω πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους ἐλευθερίαν» (Λουκ. δ΄. 18). «Καὶ ἐὰν ὁ Υἱὸς σᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι θέλετε εἶσθαι» (Ἰωάν· η΄. 32-36). Καὶ περὶ πατρίδος λέγει τὰ ἑξῆς: «Δὲν εἶναι προφήτης ἄνευ τιμῆς, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. ιγ΄. 57. Μαρκ. ϛ΄. 4 καὶ Λουκ. δ΄. 24. Ἰωάν. δ΄. 44).

Ἐν τέλει, ἔρχεται καὶ ὁ Ρῶσσος φιλόσοφος Λέων Τολστόϊ, ὅστις ἐν τῇ πρὸς τὸν Κλισχόφσκη ἐπιστολῇ του (γραφείσῃ ἐν «Γιασνάϊα Πολυάνα» Φεβρ.

1910) καὶ εἰς ἄλλα συγγράμματα τῶν τελευταίων ἐτῶν του διϊσχυρίζεται α) ὅτι τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα εἶναι μῦθος. β) ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ὑπέδειξεν ὡς μέσον σωτηρίας τὸ αἷμά Του. γ) ὅτι ἡ κρεωφαγία δὲν εἶναι θέλημα Θεοῦ, καὶ πρέπει νὰ καταργηθῇ. Εἰς ταῦτα λέγομεν ὅτι: α) Τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα εἶναι ἡ ἀθέτησις καὶ παρακοὴ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Ἡ διάθεσις αὕτη εὑρίσκεται εἰς τὴν καρδίαν παντὸς ἀνθρώπου καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Τολστόϊ, τοῦ μὴ πιστεύοντος εἰς τὸν γραπτὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πιστεύοντος εἰς τὸν λόγον τῆς διανοίας του.

β) Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὡς μέσον ἐξιλασμοῦ ἁμαρτίας, ἐπιβεβαιοῖ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός: «Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἦλθεν διὰ νὰ υπηρετηθῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ νὰ δώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν» (Ματθ. κ΄. 28). «Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, διότι τοῦτο εἶναι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν» (Ματθ. κϛ΄. 28. Λουκ. κβ΄. 20 Μαρκ. δ΄. 24).

«Ὁ ἄρτος, τὸν ὁποῖον ἐγὼ θέλω δώσει, εἶναι ἡ σάρξ μου, τὴν ὁποίαν ἐγὼ θέλω δώσει ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. ϛ΄. 51).

γ) Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κρεωφαγίαν, γνωρίζομεν ὅτι οἱ προϊστορικοὶ ἄνθρωποι ἐτρέφοντο μὲ τὰ γεννήματα καὶ τοὺς καρποὺς τῆς γῆς (Γενέσ. α΄. 29)· ἐστεροῦντο μάλιστα κυνοδόντων. Μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν ὅμως ἐπετράπη εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ ἡ κρεωφαγία, ὅτε καὶ ἀνεφύησαν οἱ κυνόδοντες. «Πᾶν κινούμενον, τὸ ὁποῖον ζῇ, θέλει εἶσθαι εἰς ἐσᾶς πρὸς τροφὴν... κρέας ὅμως μὲ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, μὲ τὸ αἷμα αὐτοῦ, δὲν θέλετε φάγει» (Γενέσ. θ΄. 4. 5).

Κατὰ τὸν Τόλστοϊ ὀφείλομεν ν' ἀφήσωμεν τὰ ζῷα νὰ πληθύνωνται ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ των καὶ νὰ ἀποθνήσκωσιν φυσικὸν θάνατον ἐκ λιμοῦ ἢ λοιμοῦ! Ἀλλὰ τότε θὰ ἔχομεν ἆρά γε ἀγροὺς καὶ κήπους πρὸς βοσκὴν ἢ κατοικίαν, ἢ θὰ ἔχωμεν νεκροταφεῖα ἀπέραντα πρὸς ταφήν; Ἀληθῶς «ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν» (Ρωμ. α΄. 22). ***Η. Μ.***

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΑΙΣΘΗΜΑ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΕΙΡΑ

Παρατηρεῖται μεταξὺ πολλῶν εἰλικρινῶν χαρακτήρων, οἱ ὁποῖοι προσεχώρησαν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἠθέλησαν νὰ ἀκολουθήσουν τὴν ὁδοῦ Αὐτοῦ, ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ δοκιμάζουν κάποιαν ἀπογοήτευσιν, διότι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διατηρήσουν ζωηρὰν τὴν ἔξαρσιν τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἀναγεννήσεώς των, καὶ ἐκλονίσθη ἡ πεποίθησίς των εἰς τὴν πραγματικότητα τῆς μεταβολῆς ἐκείνης. Κυρίως ὅμως ἀπογοητεύονται, διότι δὲν ἠμπόρεσαν νὰ ἀποκτήσουν σταθερῶς τὰς ἀρετὰς ἐκείνας ποῦ ἀποτελοῦν τὸ γνώρισμα τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς, ἀλλὰ παρ' ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν των νὰ ἀποκτήσουν ταύτας ὡς κτῆμά των ἀναφαίρετον, ὑποπίπτουν εἰς τὰς παλαιάς των συνηθείας καὶ τάσεις. Τοῦτο κυρίως τοὺς ἀπελπίζει.

Ἀλλ' ἂς παρακολουθήσωμεν βῆμα πρὸς βῆμα τὴν ὁδὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἂς ἴδωμεν ποῦ ἐσκόνταψαν οἱ παθόντες τὴν ἀπογοήτευσιν αὐτήν. Μήπως δὲν ἀντελήφθησαν τί σημαίνει νὰ ἀκολουθήσῃ κανεὶς τὴν ὁδὸν τοῦ Χριστοῦ;

***

Ἀνεγεννήθησαν. Ἡ ἀναγέννησις εἶναι ἀρχὴ νέας ζωῆς, γνώρισμα δὲ τῆς ζωῆς εἶναι ἡ ***αὔξησις.*** Ἡ στασιμότης ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸν θάνατον. Σωματικῶς, αὔξησις δὲν εἶναι στιγμιαῖόν τι φαινόμενον, ἀλλὰ βαθμιαῖον. Ἐν πρώτοις αὐξάνει τὸ σῶμα εἰς βάρος καὶ εἰς ἀνάστημα· μετὰ τοῦτο ἀρχίζουν νὰ ρυθμίζωνται αἱ λειτουργίαι τῶν μυῶν καὶ νεύρων, νὰ τελειοποιοῦνται αἱ ἄλλαι δυνάμεις, ἕωσοῦ τέλος ἀποκαθίσταται ἡ ἁρμονία ὁλοκλήρου τοῦ ὀργανισμοῦ. Παρομοίως προχωρεῖ καὶ ἡ θρησκευτικὴ ἀνάπτυξις. Προηγεῖται ὁ ***πόθος τῆς νέας ζωῆς,*** ἡ ἐπιθυμία τελειοτέρας ***γνώσεως τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ,*** τὴν δὲ ἐπιθυμίαν αὐτὴν διατηρεῖ ζωηρὰν ἡ ***προσευχή.*** Ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἀνάπτυξις, σχηματίζεται ὁ πυρὴν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, εἰς τὸ ὁποῖον συντελεῖ ἡ καλλιτέρα γνῶσις τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θελήματός Του ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὁ πόθος τοῦ νὰ προσεγγίσῃ τις πρὸς τὸ ὑπόδειγμα, τὸ ὁποῖον ἀφῆκεν ὁ Χριστὸς πρὸς μίμησιν ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν Αὐτοῦ. Πρὸς τὴν πραγματοποίησιν δὲ τοῦ ὑποδείγματος τούτου τείνουν ὅλοι οἱ πόθοι καὶ αἱ προσπάθειαι τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις αὐξάνει εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωήν.

Ὅταν δὲ κυριαρχῇ τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα, μεταβάλλεται διὰ τὸν ἄνθρωπον τελείως ὁλόκληρος ἡ ἄποψις τῆς ζωῆς, τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ τέλους αὐτῆς. Ἀλλάζουν ριζικῶς αἱ ἀξίαι τῆς ζωῆς, ἡ πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὰ κοσμικὰ ἰδεώδη ἐκτίμησίς του. «Τὰ παλαιὰ παρῆλθον, τὰ πάντα ἔγειναν νέα». Σταθεροτέρα γίνεται ἡ πίστις του εἰς τὸν Θεόν καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ ἀπόφασίς του ὅπως ἐργασθῇ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Οὕτω δὲ προκύπτει ἡ ***βεβαιότης,*** ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ***θρησκευτικὴν πεῖραν,*** ἥτις εἶναι τὸ ἀκατάβλητον ὅπλον τοῦ Χριστιανοῦ ἐναντίον ὅλων τῶν σοφιστειῶν ἢ καὶ τῶν σοβαρῶν ἐπιχειρημάτων, τὸ στήριγμα τῆς ψυχῆς του εἰς ὅλας τὰς δοκιμασίας. «Ἐγνώρισα, διὸ ἐπίστευσα», ἀπαντᾷ εἰς ὅλας τὰς ἐπιθέσεις ὁ Χριστιανός.

***

Ὑπάρχουν ὅμως Χριστιανοί, οἵτινες κλονίζονται ὡς πρὸς τὴν πραγματικότητα τῆς ἀναγεννήσεώς των, διὰ τὸν λόγον ὅτι παρ' ὅλην των τὴν ἐπιθυμίαν, δὲν ἐμπόρεσαν νὰ ἀπαλλαγοῦν τελείως ἀπὸ τὰς ροπὰς καὶ συνηθείας τῆς προτέρας των ζωῆς, διότι ὑποπίπτουν εἰς ἕξεις, τὰς ὁποίας κατὰ βάθος μισοῦν, παρ' ὅλας των τὰς προσπαθείας. Τοῦτο συμβαίνει, διότι περιορίζονται εἰς τὸ νὰ ἐπικαλῶνται τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν κατανίκησιν τῶν παλαιῶν τούτων ἕξεων. Ἐνῷ ἔπρεπε νὰ ζητήσουν, ὅπως ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Πνεύματός Του σκηνώσῃ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν καὶ ἐκδιώξῃ ἐξ αὐτῆς κάθε ἴχνος τῆς παλαιᾶς ζωῆς, κυριαρχήσῃ δὲ Αὐτὸς τῆς νέας ζωῆς. Ὅταν ποθήσουν τὴν ἁγιωσύνην τοῦ Θεοῦ καὶ ζητήσουν νὰ πληρωθοῦν ὑπὸ τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ, αἱ ἁλύσεις τῶν ἁμαρτωλῶν τάσεων θὰ θραυσθοῦν ἀφ' ἑαυτῶν. Μόνον οὕτω πως εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκριζωθῇ τὸ ἁμαρ-

τωλὸν παρελθόν, διότι μόνη ἡ μεταμέλεια διὰ τὴν ἁμαρτίαν δὲν ἐκριζώνει τὴν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν τάσιν. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀποστραφῶμεν τὰ μίση καὶ τὰς ἀντιζηλίας, τὰ ἠθικὰ παραπτώματα καὶ τὰς ἄλλας μας παλαιὰς ῥοπάς. Πρέπει νὰ ποθήσωμεν τὴν ἀγάπην, τὴν ἐπιείκειαν, τὴν ἁγνότητα, καὶ πρὸς τοῦτο νὰ παραχωρήσωμεν ἑαυτοὺς ὁλοκλήρως εἰς τὸν Χριστόν, ὅπως Αὐτὸς διὰ τοῦ Πνεύματός Του μᾶς δίδῃ πάντοτε τὴν νίκην.

Ἡ Χριστιανικὴ ἀρετὴ εἶναι κἄτι ***ἀσκητόν,*** δηλ. ἀποκτᾶται διὰ τῆς ἀσκήσεως· ἀλλ᾽ ἀποκτᾶται ὅταν τὸ Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ ἐνοικῇ ἐν τῇ ψυχῇ—ὅταν ἐμπνέῃ τοὺς πόθους καὶ ἐνισχύῃ τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς παλαιᾶς ζωῆς τῆς ἁμαρτίας».

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ «Sunday at Home»).

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΟΞΦΟΡΔΗΣ

Ἑωρτάσθη κατ᾽ αὐτὰς ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἑκατονταετηρὶς ἑνὸς κινήματος, ὅπερ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ὀνομάζεται «Κίνημα τῆς Ὀξφόρδης» ἢ «Φυλλαδικὸν Κίνημα» (Tractarian Movement). Ὠνομάσθη δὲ «τῆς Ὀξφόρδης», διότι οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ὀπαδοὶ αὐτοῦ ἦσαν κυρίως καθηγηταὶ ἢ φοιτηταὶ τῆς Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ὀξφόρδης, καὶ «Φυλλαδικὸν Κίνημα», διότι διὰ τὴν δικαιολόγησιν καὶ διάδοσιν αὐτοῦ ἐγένετο δαψιλὴς χρῆσις φυλλαδίων (tracts) δωρεὰν διανεμομένων. Τὸ κίνημα τοῦτο ἐγένετο ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας εἴς τινα μεσαιωνικὰ δόγματα, ἅτινα ἡ Ἐκκλησία αὕτη εἶχεν ἀπορρίψει, ὅταν ἠσπάσθη τὴν Εὐαγγελικὴν Ἀναμόρφωσιν τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ Καλβίνου κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα. Τὰ δόγματα ταῦτα ἦσαν κυρίως: Ἡ μετουσίωσις εἰς τὴν Εὐχαριστίαν, ἡ ἀναγέννησις κατὰ τὸ βάπτισμα, ἡ λεγομένη «Ἀποστολικὴ διαδοχὴ» εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, καὶ ἄλλα τινα δευτερεύοντα ὡς πρός τε τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς ἱεροτελεστίας τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἡγέται τοῦ Κινήματος τούτου Νιοῦμαν (Newman), Μάννιγγ (Manning), Πιούζη (Pusey), Κῆμπλ (Keble) καὶ Φαῖμπερ (Faber) ἐζήτουν μεσαῖόν τι ἔδαφος μεταξὺ Προτεσταντισμοῦ καὶ Παπισμοῦ. Ἀλλὰ τοιοῦτον ἔδαφος δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εὕρωσι· Καὶ ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἀρχηγῶν τρεῖς—ὁ Νιοῦμαν, ὁ Μάννιγγ καὶ ὁ Φαῖμπερ, ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου—μετέστησαν εἰς τὸν Παπισμόν, χειροτονηθέντες κληρικοί. Ὁ Μάννιγγ καὶ ὁ Νιοῦμαν ἀνῆλθον μάλιστα εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Καρδιναλίου. Ὁ Πιούζη καὶ ὁ Κῆμπλ παρέμειναν ἐντὸς τῆς μάνδρας τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ συνέπηξαν ἐν αὐτῇ τὴν μερίδα ἐκείνην, ἥτις κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ἐλέγετο «Πιουζεϊσταί», εἶτα «Ὑψηλὴ» ἢ «Ριτουαλιστική», ἐπὶ δὲ τῶν ἡμερῶν μας «Ἀγγλοκαθολική». Οἱ τῆς μερίδος ταύτης, ἐναντίον τῶν 39 Ἄρθρων, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν ἐπίσημον Ἀγγλικανικὴν Ὁμολογίαν, πρεσβεύουσιν, ὡς γνωστόν, τὴν μετουσίωσιν, τὴν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀναγέννησιν, τὴν Ἀποστολικὴν διαδοχὴν τῶν ἐπισκόπων, τὰς ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων εὐχάς, τὴν ἐξομολόγησιν, τὸν μοναχισμόν, κτλ. εἰσήγαγον δὲ εἰς τὴν λατρείαν των τὰς λαμπάδας, τὸ θυμίαμα, τὰς γονυκλισίας,

τὰς εἰκόνας, τὰς ἑορτὰς τῶν ἁγίων, καὶ ἄλλα, ἅτινα ἀπορρίπτει ἡ μεγάλη πλειονόνης τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι, ἡ Εὐαγγελικὴ μερίς. Αὐτοὶ δὲ εἶναι καὶ οἱ ζητοῦντες διὰ παντὸς μέσου τὴν ἕνωσιν μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Θὰ εἶχον πρὸ πολλοῦ προσχωρήσει εἰς τὸν Παπισμόν, ἀλλὰ τοὺς δυσκολεύει τὸ ζήτημα τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Πάπα ὡς τοῦ «ὑπερτάτου ἀρχιερέως καὶ ποντίφηκος»—τοῦθ᾽ ὅπερ θέλουν, εἰ δυνατόν, νὰ ἀποφύγουν.

Ἦτο φυσικὸν οἱ «Ἀγγλο-καθολικοὶ» οὗτοι νὰ θελήσουν νὰ ἑορτάσουν τὴν ἑκατονταετηρίδα τοῦ Κινήματος τῆς Ὀξφόρδης. Καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας ἐξέδωκε μάλιστα καὶ ἐγκύκλιον πρὸς τὸν Ἀγγλικὸν λαόν, τὸν ἀνήκοντα εἴς τε τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὰς ἄλλας Εὐαγγελικὰς Ἐκκλησίας ἐν Ἀγγλίᾳ προσκαλῶν τοὺς πάντας νὰ συμμετάσχουν τοῦ ἑορτασμοῦ τούτου, χαρακτηρίσας τὸ Κίνημα τῆς Ὀξφόρδης ὡς μίαν σημαντικὴν «ἀναζωπύρησιν» τῆς θρησκείας ἐν Ἀγγλίᾳ! Ἐν τούτοις, ὁ ἑορτασμὸς περιωρίσθη μεταξὺ τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν, καθότι ὄχι μόνον αἱ ἐλεύθεραι Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι, ἀλλὰ καὶ ἡ Εὐαγγελικὴ πλειοψηφία τῶν Ἀγγλικανῶν ἐπισκόπων καὶ πιστῶν, ἠρνήθησαν νὰ συμμετάσχουν τοῦ ἑορτασμοῦ ἑνὸς γεγονότος, ὅπερ ἐθεώρουν ὄχι ὡς ἀναζωπύρησιν, ἀλλ᾽ ὡς ὀπισθοδρόμησιν πρὸς τὰς δεισιδαιμονίας τοῦ Μεσαίωνος, καὶ ὡς δημιουργῆσαν παρασυναγωγὴν ἐντὸς τῆς Ἀγγλικανικῆς μάνδρας. Οὐδεὶς ἠμφισβήτησεν ὅτι οἱ ἡγέται τοῦ Κινήματος τῆς Ὀξφόρδης ἦσαν ἄνδρες μεγάλης εὐσεβείας, ἐμφορούμενοι ὑπὸ εἰλικρινοῦς ζήλου ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ᾽ ἐτονίσθη ὅτι ἡ ἀρχαιοφιλία καὶ ἡ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν θεολογίαν προσήλωσίς των τοὺς εἶχε παρασύρει εἰς παραγνώρισιν μεγάλων θρησκευτικῶν ἀληθειῶν καὶ πορισμάτων τῆς ἱστορίας.

Ὡς ἦτο φυσικόν, διάφοροι Ὀρθόδοξοι συνάδελφοι, ὡς ἡ «Ἐκκλησία», ἡ «Ἀνάπλασις» καὶ ἄλλαι, ἐμνήσθησαν μετ᾽ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Κινήματος τῆς Ὀξφόρδης καὶ ἐχαρακτήρισαν τοῦτο ὡς ἐπανάστασιν κατὰ τῆς χαλαρώσεως τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ κατὰ τῆς δυσαρέστου ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ὑπέφερε δεινῶς ἕνεκα τῶν ἐπεμβάσεων τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν λεγομένων «πατρώνων» εἰς τὰ τῆς πληρώσεως τῶν θέσεων ἰδίως τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου καὶ ἕνεκα τῆς συνεπείᾳ τούτων ὑπάρξεως πολλῶν ἀναξίων κληρικῶν, ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ κράτους. Μήπως ἡ κρατικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δὲν ὑπέφερε καὶ ὑποφέρει ἐκ τῶν αὐτῶν κακῶν; Αὐτὰ εἶναι σχεδὸν ἀναπόσπαστα ἀπὸ οἱανδήποτε Ἐκκλησίαν τοῦ Κράτους. Ἀλλὰ κατὰ τῆς καταστάσεως ταύτης ἐν Ἀγγλίᾳ πολὺ πρὸ τοῦ Πιούζη καὶ τοῦ Κήμπλ εἶχον ἐξεγερθῆ πολλοί, ὡς ὁ Ἰωάννης Οὐέσλεϋ (Wesley) καὶ ἄλλοι, οἵτινες μὴ δυνηθέντες νὰ ἐπιτύχωσι βελτίωσιν ἐκ τῶν ἔνδον ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ μάνδρᾳ, ὑπῆρξαν συνεπέστεροι καὶ ἐντιμώτεροι τῶν «Ἀγγλοκαθολικῶν», ἀποχωρήσαντες τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας καὶ ἱδρύσαντες τὰς μεγάλας «ἐλευθέρας» Εὐαγγελικὰς Ἐκκλησίας ἐν Ἀγγλίᾳ (Μεθοδιστικήν, Κουακερικήν, Κοινοτικήν, κτλ.). Αἱ δὲ «ἐλεύθεραι» αὗται Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι ἀείποτε ἐκράτησαν ὑψηλὸν καὶ βαθὺ τὸ θρησκευτικὸν

αἴσθημα τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ καὶ διὰ τῆς πολιτικῆς των ἐπιδράσεως βαθμηδὸν ἠνάγκασαν τὴν Πολιτείαν νὰ θέση τέρμα εἰς τὰς ὑπερβασίας αὐτῆς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Κράτους.

Σχεδὸν σύγχρονος μὲ τὸ «Κίνημα τῆς Ὀξφόρδης» ὑπῆρξεν ὁ διχασμὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σκωτίας ἕνεκα παρομοίων καταχρήσεων. Ἡ Πολιτεία καὶ οἱ γαιοκτήμονες καὶ ἀριστοκράται διώριζον τοὺς ἐφημερίους, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως μήτε τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς μήτε τῶν κατὰ τόπους ἐνοριῶν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ Πολιτεία ἠρνεῖτο νὰ θέση τέρμα εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην, ἡ μεγάλη πλειοψηφία κλήρου καὶ λαοῦ ἀπεχώρησε τῆς Κρατικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἵδρυσε τὴν «Ἐλευθέραν Ἐκκλησίαν τῆς Σκωτίας», ἥτις κατ' οὐδὲν διέφερε δογματικῶς τῆς κρατικῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ μόνον ἦτο διοικητικῶς ἀνεξάρτητος τῆς Πολιτείας. Μόλις δὲ μετὰ 100 σχεδὸν ἔτη, ἤτοι, κατὰ τὸ ἔτος 1929, ἐκλιπόντων τῶν λόγων τοῦ διχασμοῦ, αἱ δύο αὗται Ἐκκλησίαι ἡνώθησαν πάλιν εἰς μίαν ἑνιαίαν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησία τῆς Σκωτίας».

Ὅσον ἀφορᾶ τὰς εἰρημένας διοικητικὰς καταχρήσεις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγγλίας, δὲν ἦτο τὸ Κίνημα τῆς Ὀξφόρδης ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τὰς ἐξωβέλισε, διότι τὴν διόρθωσίν ἐζήτει ἐξ ἴσου ὁλόκληρος ἡ κοινὴ γνώμη. Καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιβολὴν τῆς κοινῆς γνώμης ἐπῆλθε βαθμηδὸν ἡ βελτίωσις, ὥστε τὴν σήμερον ὁ Ἀγγλικανικὸς κλῆρος νὰ ἵσταται εἰς τὸ ὕψος τῆς ἱερᾶς του ἀποστολῆς. Ἀλλ' ἀπὸ τὴν ὑποτέλειαν πρὸς τὴν Πολιτείαν τὸ Κίνημα τῆς Ὀξφόρδης οὐδαμῶς ἀπήλλαξε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀγγλίας. Τοὐναντίον, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐτονίσαμεν ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων, ἐὰν τὸ τέκνον τοῦ Κινήματος τῆς Ὀξφόρδης—ὁ Ἀγγλοκαθολικισμὸς—κατορθώνει μέχρι σήμερον νὰ ἐλλοχεύῃ ἐντὸς τῆς Ἀγγλικανῆς μάνδρας, τοῦτο τὸ ὀφείλει μόνον καὶ μόνον εἰς τὸ ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὕτη εἶναι ἀκόμη κρατική. Καὶ ἐὰν σήμερον ὁ πρωθιεράρχης αὐτῆς ἦναι Ἀγγλοκαθολικός, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὸν διώρισεν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο ὄχι ἡ Ἐκκλησία ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις· ἐὰν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας ἐξέλεγεν ἡ Γεν. Σύνοδος τῆς Ἀγγλικανῆς Ἐκκλησίας, βεβαίως δὲν θὰ ἐξελέγετο Ἀγγλοκαθολικός. Τὴν στιγμὴν δὲ καθ' ἣν θὰ ἐπέλθῃ (ὅπως μοιραίως θὰ ἐπέλθῃ μίαν ἡμέραν) ὁ χωρισμὸς Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν Ἀγγλίᾳ, οἱ Ἀγγλοκαθολικοὶ θὰ ἀναγκασθοῦν νὰ ἐξέλθουν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας (ἥτις θὰ παραμείνῃ καθαρῶς Εὐαγγελική, Προτεσταντική) καὶ ἢ νὰ προσχωρήσουν εἰς τὸν Παπισμὸν ἢ νὰ ἱδρύσουν ἰδίαν Ἐκκλησίαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Παλαιο-καθολικῶν, ἀφοῦ ἡ ἕνωσίς των μὲ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν κρίνεται μέχρις ὥρας ἀπραγματοποίητος.

— *Ἐὰν δὲν πραγματοποιῶμεν εὐθὺς τὰς καλάς μας ἀποφάσεις, ἂς μὴ ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ τὰς χρησιμοποιήσωμεν ἀργότερον, διότι ἢ θὰ τὰς παρασύρῃ τὸ ρεῦμα τῶν κοσμικῶν φροντίδων, ἢ θὰ τὰς σκεπάσῃ ὁ βοῦρκος τῆς ὀκνηρίας.*

— *Ἡ Χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι ὅλο ἀντίθεσις, ζωὴ πενίας καὶ συνάμα πλουσία, ταπεινὴ ἀλλ' ὑπέροχος, ἀπόκληρος τοῦ κόσμου ἀλλὰ κληρονόμος τῆς ἐπουρανίου δόξης, σκύβαλα διὰ τοὺς κοσμικοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Θεοῦ πολύτιμος μαργαρίτης.*

ΤΑ ΟΡΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

(συνέχεια)

2. Τὸ ὄρος Σινά.

Ἐξ ὅλων τῶν ὀρέων τῆς Π. Διαθήκης, τὸ Σινὰ κατέχει προνομιοῦχον θέσιν, ὡς ὁ τόπος, ὅπου ὁ Ἰεχωβᾶ ἀνεκοίνωσε τὸν Νόμον αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν αὐτοῦ λαόν. Ἡ ἀπομεμονωμένη θέσις τοῦ ὄρους τούτου εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἐρήμου καὶ ἡ ἀγρία καὶ μυστηριώδης μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ κατέστησαν αὐτὸ ἀντικείμενον φόβου καὶ σεβασμοῦ μεταξὺ λαῶν, οἵτινες τίποτε ἄλλο δὲν εἶχον τὸ κοινόν. Χριστιανοί, Ἰουδαῖοι καὶ Μουσουλμᾶνοι ἀπὸ πολλῶν αἰώνων θεωροῦσι τὸ Σινὰ τόπον ἱερόν, ὄρος θεοβάδιστον, τὸ ἐντευκτήριον τοῦ ἀοράτου Θεοῦ μετὰ τοῦ πιστοῦ Αὐτοῦ δούλου Μωϋσέως. Ἐνῷ δὲ εἰς ἄλλας χώρας τὰς τοπικὰς παραδόσεις ἀμβλύνει ἢ ἐξαλείφει ὁ χρόνος, τὸ Σινὰ διετήρησεν ἐπὶ 3200 ἔτη τὴν ἀνάμνησιν τῆς Ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου καὶ τῆς 40-ετοῦς αὐτῶν περιπλανήσεως ἐν τῇ ἐρήμῳ — γεγονότων, τὰ ὁποῖα προσέλαβον ὕστερον κοσμοϊστορικὴν σημασίαν, ὡς ἀποτελοῦντα τὸ προοίμιον τοῦ Θείου σχεδίου τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τὸ φυσικὸν πλαίσιον τοῦ Σινά. — Ἡ μικρὰ τριγωνικὴ χερσόνησος τοῦ Σινά, εἰς τὴν ὁποίαν καταλήγει ἡ Παλαιστίνη, περιβρέχεται ὑπὸ δύο κόλπων τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης — τοῦ κόλπου τοῦ Σουὲζ ἐκ δυσμῶν καὶ τοῦ κόλπου Ἀκαμπᾶ ἐξ ἀνατολῶν. Εἶναι δὲ ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ἡ Σιναϊτικὴ χερσόνησος, ἂν καὶ εὑρίσκεται πλησιέστατα πρὸς τὰς μεγάλας διεθνεῖς θαλασσίας συγκοινωνίας μεταξὺ τῆς Μεσογείου καὶ τῶν Ἰνδιῶν, παρέμεινε διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἀμέτοχος τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως τριῶν μεγάλων ἠπείρων — τόπος ἄξενος καὶ δυσπρόσιτος, ἀπομεμονωμένος ἐντὸς περιβάλλοντος θρύλων καὶ παραδόσεων ἑνὸς ἀπομεμακρυσμένου παρελθόντος.

Γεωλογικῶς ἡ χερσόνησος ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς Παλαιστίνης. Ἡ μεγάλη ὀροσειρὰ τοῦ Λιβάνου, κατερχομένη ἐκ τῆς Συρίας, διασχίζει τὴν Παλαιστίνην καὶ καταλήγει εἰς τὸ συγκρότημα τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, ἅτινα γενικῶς φέρουσι τὸ ὄνομα Σινά. Πρὸς βορρᾶν τοῦ συγκροτήματος τούτου ἐκτείνεται μέγα ὀροπέδιον — ἡ Ἔρημος Τίχ· ἐκεῖ πιστεύεται ὅτι παρέμειναν οἱ Ἰσραηλῖται κατὰ τὰ 40 ἔτη τῆς περιπλανήσεώς των μετὰ τὴν ἔξοδόν των ἐξ Αἰγύπτου καὶ πρὸ τῆς εἰσόδου των εἰς τὴν γῆν Χαναάν. Τὸ ὀροπέδιον τοῦτο αὐλακώνεται ὑπὸ διαφόρων χαραδρῶν, λεγομένων ἀραβιστὶ «Οὐάντι», ἤτοι, χειμάρρων, ξηρῶν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους, διὰ τῶν ὁποίων κατὰ τὴν χειμερινὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν κατέρχονται μὲ ἀκατάσχετον ὁρμὴν τὰ ὕδατα ἐκ τῶν γύρωθεν ὀρέων. Αἱ κοῖται τῶν χειμάρρων τούτων ἐξυπηρετοῦν πολυτρόπως τοὺς κατοίκους τῆς Ἐρήμου, διὰ τοὺς ὁποίους ἔχουν τὴν αὐτὴν σπουδαιότητα, τὴν ὁποίαν οἱ ποταμοὶ διὰ τοὺς κατοίκους τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Ὄχι μόνον ἀποτελοῦν τὰ φυσικὰ σύνορα μεταξὺ τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ χρησιμεύουν ὡς συγκοινωνίαι, παρέχουν ἐπί τινας μῆνας τοῦ ἔτους νομὴν διὰ τὰ ποίμνια καὶ τροφοδοτοῦν τὰς βαθείας ὑπογείους πηγὰς ὑδάτων,

αἱ ὁποῖαι, συγκεντρούμεναι εἰς ὡρισμένα μέρη, ἀποτελοῦν τὰς ***ὀάσεις***, τὰ κατάφυτα καὶ δροσερὰ ἐκεῖνα τοπεῖα ἀνὰ τὰς ξηρὰς ἐκτάσεις τῆς ἀχανοῦς Ἐρήμου.

Ἡ ἀνομβρία εἰς τὰ μέρη ταῦτα διαρκεῖ, ὡς ἐλέχθη, ἐπὶ 9—10 μῆνας τοῦ ἔτους. Μ὿λον τοῦτο οὔτε ἡ Ἔρημος οὔτε αἱ κλιτύες τῶν ὀρέων στεροῦνται φυτείας.

Εἰς τὰς ρωγμὰς τῶν βράχων καὶ τῶν κρημνῶν ἀπαντῶνται καὶ σήμερον οὐκ ὀλίγοι θάμνοι καὶ φυτά, ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μωϋσέως — ὡς λ. χ. τὸ ***σεννά***, ἡ ***βάτος***, τὸ ***μάννα*** τὸ σταλάζον (διαυγὲς κόμμι ἐδώδιμον θάμνου τινος), τὸ ξύλον ***σιττὶμ*** (ἐξ οὗ κατεσκευάσθη καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Μωϋσέως ἡ Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου) ὁ ***ὕσσωπος*** (ὅστις ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν διὰ τοὺς τελετουργικοὺς ραντισμοὺς) καὶ ἄλλα τινα φυτὰ μνημονευόμενα εἰς τὴν Πεντάτευχον. Ὑπάρχουν δὲ πολλὰ διδόμενα, ἅτινα πείθουν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐξόδου οὔτε ἡ Ἔρημος οὔτε τὰ ὑψώματα τοῦ Σινὰ ἦσαν ξηρὰ καὶ γυμνὰ ὡς εἶναι σήμερον. Ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἰτέαι καὶ ἄλλα δένδρα καὶ σήμερον ἀκόμη φύονται ἀραιῶς εἰς τὰς σχισμὰς τῶν βράχων τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν, δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἄλλοτε, ἂν ὄχι δάση πυκνά, τοὐλάχιστον ἀραιά τις δενδροφυτεία ἐκόσμει τὰς κλιτύας αὐτάς.

Τὴν σημερινὴν ὅμως γυμνότητα τῶν ὀρέων τοῦ Σινὰ ἀντισταθμίζει ἡ ποικιλία καὶ ἡ λαμπρότης τῶν χρωμάτων, ἅτινα ἐξωραΐζουν τοὺς βράχους καὶ κρημνοὺς αὐτοῦ. Οἱ ἐν λόγῳ χρωματισμοὶ ὀφείλονται εἰς τὴν γεωλογικὴν σύστασιν τῶν βράχων τούτων, οἵτινες εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ γρανίτου καὶ πορφυρίτου μετὰ ἀμμολίθου, ὅθεν καὶ προσλαμβάνουν ἀνταύγειαν ἐρυθρᾶν, ἰώχρουν ἢ πρασίνην. Εἰς τὰ χρώματα ταῦτα προεξάρχει τὸ ἐρυθροῦν, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπερίγραπτος λαμπρότης παρατηρεῖται ἰδίως εἰς τὰς κρημνώδεις διόδους τῆς Πέτρας.

Ἕτερον φυσικὸν χαρακτηριστικὸν τῶν ὀρέων τοῦ Σινὰ εἶναι ἡ διαύγεια καὶ ἡ ἀπόλυτος σιγὴ τῆς ἀτμοσφαίρας. Ἡ σιγὴ αὐτὴ εἶναι τόσον βαθεῖα, ὥστε κάθε μεμακρυσμένος ἦχος ἀκούεται ἐκ μεγάλης ἀποστάσεως. Περιηγηταί τινες ἐπειραματίσθησαν νὰ ἀναπαραστήσουν τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Δεκαλόγου ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως πρὸς τοὺς παρὰ τὴν βάσιν τοῦ Σινὰ συνηθροισμένους Ἰσραηλίτας. Ἱστάμενοι ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας κορυφῆς Ρὰς - Σασαφέχ, ἀνέγνωσαν τὸν Δεκάλογον εὐκρινῶς ἀλλ' ὄχι ἐντόνως· ἑκάστη δὲ λέξις ἠκούετο καθαρώτατα ὑπὸ τῶν συντρόφων των, οἵτινες ἵσταντο ἐπὶ μιᾶς ράχεως χαμηλοτέρας κατὰ 60 μέτρα καὶ εὑρισκομένης εἰς μεγάλην ἀπόστασιν.

Ποῖον εἶναι τὸ ὄρος Σινὰ τῆς Γραφῆς; — Τὸ ὄνομα ***Σινά***, καθὼς καὶ τὸ ὄνομα ***Χωρὴβ*** (μὲ τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται τὸ ὄρος τοῦτο εἰς τινα χωρία τῆς Π. Διαθήκης (1), ἐξηφανίσθησαν σήμερον ἐκ τῆς τοπικῆς ὀνοματολογίας τῆς Σιναϊτικῆς χερσονήσου. Τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττῃ, διότι εἶναι γνωστὸν πόσον εὐκόλως ἐλησμονήθησαν αἱ ἀρχικαὶ ὀνομασίαι ὀρέων τινων τῆς Εὐρώπης, ἀκόμη καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ὡς ἐκ τούτου ὅμως εἶναι ἀρκετὰ δύσκολον νὰ ἐξακριβώσωμεν σήμερον ποῖον ἦτο τὸ Σινά, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐδόθη ὁ Νόμος πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας. Διότι εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς διαφόρους κορυφὰς τοῦ συγ-

(1) Ἐξόδ. γ'. 1, Δευτερονομ. α'. 6, δ'. 15, Α'. Βασ. ιθ'. 8, Ψαλμ. ρστ'. 19, Μαλαχ. δ'. 4.

κροτήματος δὲν ἐφαρμόζονται ὅλαι αἱ λεπτομέρειαι, τὰς ὁποίας ἀναφέρει ἡ Γραφικὴ ἱστορία. Οἱ εἰδήμονες Ἀραβολόγοι, ἀρχαιολόγοι καὶ ἐπιστήμονες διαφωνοῦσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ἄλλοι μὲν ἀποφαίνονται ὑπὲρ τῆς κορυφῆς **Σερμπάλ** (ὕψους 2050 μέτρων), ἄλλοι ὑπὲρ τοῦ Τζεμπὲλ Μουσᾶ (ὅπερ Ἀραβιστὶ σημαίνει «Ὄρος τοῦ Μωϋσέως»), τοῦ ὁποίου ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶναι ἡ τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης (ὕψους 2600 μέτρων). Πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος ἔπρεπε νὰ γνωρίζωμεν ἀκριβῶς τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν οἱ Ἰσραηλῖται, ἀφοῦ διέβησαν τὴν Ἐρυθρᾶν Θάλασσαν παρὰ τὸ Σουέζ. Ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ τρεῖς φυσικαὶ ὁδοὶ ἀναχωροῦν πρὸς ἀνατολὰς—μία μεσαία, μία βορειότερον καὶ μία νοτιώτερον ἄγουσα. Ἐὰν οἱ Ἰσραηλῖται ἐλάμβανον τὴν νοτιωτέραν, θὰ ἔφθανον εἰς τὸ ὄρος Σερμπάλ· ἐὰν τὴν μεσαίαν, θὰ τοὺς ὡδήγει πρὸς τὴν Ἁγ. Αἰκατερίνην τοῦ «Ὄρους τοῦ Μωϋσέως».

Τὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου τῶν ὀρέων τούτων, ὡς τοῦ Βιβλικοῦ ὄρους Σινά, στηρίζονται εἰς παραδόσεις, αἵτινες διὰ μὲν τὸ «Ὄρος τοῦ Μωϋσέως» ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, διὰ δὲ τὸ ὄρος Σερμπὰλ εἰς τὸν πρῶτον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς βραχείας περιγραφῆς τοῦ Ἰωσήπου, ὅστις ἀποκαλεῖ τὸ Σερμπὰλ τὸ ὑψηλότατον ὄρος τῆς χώρας. Τοῦτο ὑποστηρίζει καὶ ὁ Εὐσέβιος, ὁ Ἱερώνυμος καὶ ὁ Κοσμᾶς. Μία καὶ μόνη προχριστιανικὴ μαρτυρία διεσώθη μέχρις ἡμῶν ὡς πρὸς τὸ ὄνομα Σινά, διὰ τοῦ μάρτυρος Ἀντωνίνου, ὅστις γράφων περὶ τὰ τέλη τοῦ 6ου αἰῶνος μ. Χρ. ἀναφέρει ὅτι τὸ πάλαι οἱ Ἄραβες ἐτέλουν ἑορτήν τινα εἰς τιμὴν τῆς Σελήνης (Σίν), ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινά. Σώζονται δὲ καὶ ἐπιγραφαὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἀραμαϊκὴν διάλεκτον εἰς διάφορα μέρη καὶ πρὸ πάντων παρὰ τὸ Οὐάντι-Μοχατέμπ, κεχαραγμέναι εἰς τὸν μαλακὸν βράχον, δι᾽ ὧν μνημονεύονται τὰ ὀνόματα Ἀράβων προσκυνητῶν. Καὶ ὁ Γερμανὸς Ἀραβολόγος Ρίττερ ἐκφέρει τὴν γνώμην ὅτι ἀκόμη καὶ πρὸ τῆς Ἐξόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν τὸ Σινὰ ἐθεωρεῖτο τόπος ἱερός, «Ἕδρα τοῦ Θεοῦ», ὑπὸ τῶν Ἀράβων τῆς Σιναϊτικῆς ἐρήμου.

Γενικῶς ἡ πιθανότης ἀποκλίνει μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ Τζεμπὲλ-Μουσᾶ ὡς τοῦ Βιβλικοῦ Σινά, ἕνεκα τῆς τοποθεσίας του ὑπεράνω τῆς Φεϊρὰν (τῆς ἀρχαίας Φαράν), ἥτις ἀπὸ τῶν πρώτων Χριστιανικῶν αἰώνων ὑπῆρξε μητρόπολις Χριστιανική, συγκεντροῦσα ὅλας τὰς ἀναμνήσεις τῆς Ἐξόδου. Ἡ δὲ περιγραφομένη ἐν Ἐξόδῳ κεφ. ιζ΄. 9, 10 μάχη ἐν Ραφιδεὶν ἀναμφιβόλως ἀναφέρεται εἰς τὸ ὄρος τοῦτο, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου συνεκροτήθη, ἐν τῇ πεδιάδι, ὅπου ὁ συνηθροισμένος λαὸς Ἰσραὴλ ἠκροάσθη τὸν Νόμον ἀναγινωσκόμενον ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως ἀπὸ ὑψώματός τινος. Ὑπὲρ τῆς συνταυτίσεως τοῦ «Ὄρους τοῦ Μωϋσέως» μὲ τὸ Βιβλικὸν Σινὰ συντρέχει καὶ ἡ λεπτομέρεια, ὅτι μόνον εἰς τὸ ὄρος τοῦτο οἱ Ἄραβες δίδουσι τὴν ὀνομασίαν Σέν. Ὡς πρὸς τὸ ὄνομα Χωρήβ, εἶναι γενικῶς σήμερον παραδεδεγμένον ὅτι εἶναι συνώνυμον τοῦ Σινά.

Ἂν ὅμως ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Σιναϊτικῆς Χερσονήσου ἐξέλιπε τὸ ὄνομα Σινά, παρέμεινεν ἐν τούτοις διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ Μωσαϊκὴ παράδοσις ἀπ᾽ ἄκρου ἕως ἄκρου τῆς Χερσονήσου. Τὸ ὄνομα τοῦ Μωϋσέως καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς Ἐξόδου μᾶς συναντοῦν εἰς κάθε σημεῖον—ἡ «χαράδρα τοῦ Μωϋσέως» (Οὐάντι Μουσᾶ),

ἡ «Σχισμὴ τοῦ Μωϋσέως», ἡ «Ἕδρα τοῦ Μωϋσέως», αἱ «πηγαὶ τοῦ Μωϋσέως», κτλ. κτλ. Ὅλα ταῦτα καὶ πολλαὶ ἄλλαι ὀνομασίαι τοποθεσιῶν στηρίζονται βεβαίως κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ παραδόσεων φαντασιωδῶν καὶ παιδαριωδῶν, οὐχ ἧττον πιστοποιοῦν ὅτι ἡ Ἔξοδος τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξ Αἰγύπτου ὑπῆρξεν ἱστορικὸν γεγονός. Ὡσαύτως αἱ τοπικαὶ Χριστιανικαὶ παραδόσεις ἔδωκαν διαφόρους ὀνομασίας εἰς τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Σινᾶ, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ κατὰ τὸ πλεῖστον στεροῦνται ἱστορικῆς βάσεως ἢ ἀρχαιολογικῆς αὐθεντίας.

Ἡ Μονὴ τοῦ Σινά. Κατὰ τοὺς πρώτους καιροὺς μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ μοναχισμοῦ, πολλοὶ ἀσκηταὶ κατέφυγον εἰς τὸ Σινά, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπομόνωσις τὰ ἐξαιρετικὰ φυσικὰ χαρακτηριστικὰ καὶ ἡ παναρχαία θρησκευτικὴ παράδοσις τὸ καθίστων ἰδεώδη τόπον ἀναχωρήσεως ἀπὸ τὴν τύρβην τοῦ κόσμου. Οἱ ἀναχωρηταὶ οὗτοι ἐγκατεστάθησαν κατ᾽ ἀρχὰς εἰς τὰ σπήλαια τῆς Πετραίας Ἀρριβίας. Ὁ ἀριθμός των ηὔξανε διαρκῶς μέχρι τοῦ 6ου αἰῶνος, ὁπότε οἱ κατεσπαρμένοι οὗτοι ἀσκηταὶ ᾐσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην μονίμου καταφυγίου ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Σαρακηνῶν καὶ τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἀγρίων Βλεμύων. Ἡ ἀπέναντι τῶν ναῶν καὶ εὐαγῶν ἱδρυμάτων γενναιοδωρία τοῦ αὐτοκρ. Ἰουστινιανοῦ, ὅτε ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον, ἐνεθάρρυνε τοὺς Σιναΐτας μοναχοὺς νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν του καὶ τοιουτοτρόπως ἐκτίσθη ὑπ᾽ αὐτοῦ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους τῆς «Καιομένης Βάτου» περικαλλὴς ναός, περιβαλλόμενος ὑπὸ τείχους ὀχυροῦ.

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἤνοιξε νέον κεφάλαιον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς. Ἕνεκα τῶν πολλῶν προστριβῶν καὶ συγκρούσεων πρὸς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Μωάμεθ, οἱ Σιναΐται ἔστειλαν πρεσβείαν πρὸς τὸν Προφήτην, παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Μονήν. Ὁ Μωάμεθ ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν καὶ ἀπεκόμισε τόσον ἀγαθὰς ἐντυπώσεις ἐκ τῆς ἐπισκέψεώς του, ὥστε ἔδωκεν εἰς τοὺς Σιναΐτας «Ἱερὰν Διαθήκην Χάριτος», τῆς ὁποίας τοὺς ὅρους ἐσεβάσθησαν ἐπὶ αἰῶνας οἱ Ἄραβες μονάρχαι καὶ οἱ Χαλίφαι τῆς Κων/πόλεως, παρέχοντες εἰς τοὺς Σιναΐτας ἀσυλίαν, ἀσυδοσίαν φόρων καὶ δικαιώματα προσφυγῆς κατὰ παντὸς ἀδικήματος, βλάβης ἢ ἀποπείρας ἐναντίον των ἢ τοῦ ἱδρύματός των. Ἔκτοτε ἡ Μονὴ τοῦ Σινᾶ ἐνισχύθη μεγάλως διὰ δωρεῶν καὶ προσχωρήσεως μοναχῶν· ἀπέκτησε δὲ καὶ πλουσίαν βιβλιοθήκην, ἥτις ὑφίσταται μέχρι σήμερον καὶ παρ᾽ ὅλας τὰς ὑπεξαιρέσεις ἀριθμεῖ 3263 χειρόγραφα, τὰ πλεῖστα ἐν καλῇ καταστάσει, ἐξ ὧν 2291 Ἑλληνικὰ καὶ 972 ξένα (ἤτοι, 582 Ἀραβικά, 260 Συριακά, 86 Ἰβηρικὰ (Γεωργιανά), 39 Σλαυϊκὰ καὶ 5 Αἰθιοπικά). Τὸ πολυτιμώτατον ἐξ ὅλων τῶν χειρογράφων τούτων ὑπῆρξεν ὁ περίφημος Σιναϊτικὸς Κῶδιξ τῆς Βίβλου, νῦν εὑρισκόμενος ἐν Πετρουπόλει. Ἕτερον δὲ κειμήλιον εἶναι ὁ Συριακὸς Κῶδιξ, παλίμψηστος, ὑπὸ τὰ συναξάρια τοῦ ὁποίου δύο λόγιαι Ἀγγλίδες, κατὰ τὸ ἔτος 1892 ἐπισκεφθεῖσαι τὴν Μονήν, ἀνεκάλυψαν μίαν Συριακὴν μετάφρασιν τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων.

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ
ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑι

(συνέχεια καὶ τέλος)

Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ θέσις τῶν δούλων ἐβελτιώθη ταχέως. Οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Ρώμης διὰ διαφόρων νομοθετημάτων τοὺς ἐπροστάτευσαν κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας καὶ ὠμότητος τῶν κυρίων των καὶ διηυκόλυναν τὰς ἀπελευθερώσεις. Οὕτω βαθμηδὸν οἱ δοῦλοι, ὡς τάξις κοινωνική, ἀπέκτησαν θέσιν καλητέραν, οἱ δὲ νοήμονες μεταξύ των, ὡς καὶ οἱ ἀπελεύθεροι, κατελάμβανον θέσεις ἐμπιστευτικὰς (ἐπιστατῶν, οἰκονόμων, διαχειριστῶν, κλπ.) καὶ μετήρχοντο ἐπαγγέλματα τεχνικά, οὐκ ὀλίγοι δὲ ἐγίνοντο ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ Χριστιανοί. Συνάμα ἡ βαθμιαία κατάργησις τῆς σωματεμπορίας, χάρις εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἠλάττωσε τὸν ἀριθμὸν τῶν δούλων καὶ ἐβελτίωσε τὴν ἀξίαν, ἑπομένως καὶ τὴν θέσιν, αὐτῶν.

Ἀντιθέτως ἐκ τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν οἱ ἀγρόται, οἱ ἐργάται, οἱ τεχνῖται, οἱ οἰκιακοὶ ὑπηρέται, ἀπὸ τοῦ 5ου αἰῶνος μ. Χρ. καὶ ἐφεξῆς, ἤρχισαν βαθμηδὸν νὰ γίνωνται πτωχότεροι καὶ μᾶλλον ἐξηρτημένοι ἐκ τῶν πλουσίων, τῶν γαιοκτημόνων καὶ τῶν ἀριστοκρατῶν. Ἰδίως εἰς τὴν ὕπαιθρον χώραν οἱ καλλιεργηταὶ τῆς γῆς ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον ἔγειναν ***ἐπίμορτοι,*** ἤτοι μόνιμοι ἔποικοι, καλλιεργοῦντες τὴν γὴν ἀντὶ μικροῦ μεριδίου ἐκ τῶν προϊόντων, καὶ βαθμηδὸν δουλοπάροικοι, ἐλεύθεροι μὲν κατ᾽ ὄνομα, ἀναπόσπαστοι ὅμως ἀπὸ τὴν γῆν, τὴν ὁποίαν ἐκαλλιέργουν, καὶ ὑπόχρεοι νὰ ὑπακούουν εἰς τὰς θελήσεις τοῦ ἰδιοκτήτου τῶν γαιῶν, ἐφ᾽ ὧν ἦσαν ἐγκατεστημένοι.

Αἱ δύο αὗται τάξεις, ἡ τῶν δούλων καὶ ἡ τῶν ἐπιμόρτων ἢ δουλοπαροίκων, βαθμηδὸν συνηντήθησαν καὶ συνεχωνεύθησαν εἰς τὸν ***τιμαριωτισμόν,*** ὅστις ἐπεκράτησε καθ᾽ ἅπασαν τὴν Εὐρώπην καθ᾽ ὅλον τὸν Μεσαίωνα καὶ μέχρι τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1789. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐξηφανίσθη τελείως ὁ ἀρχαῖος θεσμὸς τῆς δουλείας ἐν Εὐρώπῃ.

Δυστυχῶς κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα, ὅταν ἤρχισαν οἱ Εὐρωπαῖοι θαλασσοπόροι νὰ ἀνακαλύπτουν νέας μακρυνὰς χώρας καὶ νὰ ἱδρύουν ἀποικίας, ἀνεφάνη ***νέα δουλεία,*** ἥτις ἦτο χειροτέρα καὶ τῆς ἀρχαίας.

Τῷ 1442 ὅτε οἱ Πορτογάλλοι θαλασσοπόροι ἐξηρεύνων τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, ᾐχμαλώτισαν Ἄραβάς τινας· διαταχθέντες δὲ ὑπὸ τοῦ Πρίγκηπος Ἑρρίκου νὰ ἐπιστρέψουν τοὺς αἰχμαλώτους τούτους εἰς τὴν πατρίδα των, ἔλαβον ἀπὸ τοὺς εὐγνώμονας ὁμοφύλους τῶν ἐλευθερωθέντων ὡς δῶρον δέκα μαύρους δούλους καὶ ἕνα σάκκον πλήρη ψηγμάτων χρυσοῦ. Τοῦτο ἐξήγειρε τὴν πλεονεξίαν ἄλλων Πορτογάλλων καὶ Ἱσπανῶν τυχοδιωκτῶν, οἵτινες ἐξώπλισαν πλοῖα καὶ ἐπέδραμον κατὰ τῶν παραλίων τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ἤρχισαν νὰ ἁρπάζουν καὶ νὰ ἀπάγουν τοὺς μαύρους ἰθαγενεῖς ὡς ἀνδράποδα. Οὕτως ἤρχισεν ἡ ***δουλεμπορία τῶν μαύρων,*** ἥτις ταχέως μετεδόθη εἰς τὰς Ἱσπανικὰς καὶ Ἀγγλικὰς ἀποικίας ἐν Ἀμερικῇ. Εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦτο ἐπεδόθησαν συστηματικῶς πολλοὶ ἐπιχειρημα-

τίαι, καὶ μεγάλα πλοῖα ἐναυπηγήθησαν ἐπίτηδες διὰ τὴν μεταφορὰν ἑκατοντάδων δούλων ἐξ Ἀφρικῆς εἰς τὰς ἐν Ἀμερικῇ Εὐρωπαϊκὰς ἀποικίας. Εἰς τὴν Εὐρώπην δὲν εἰσήχθησαν πολλοὶ τοιοῦτοι δοῦλοι· ἐδικαιολογεῖτο δὲ ἡ δουλεμπορία αὕτη τῶν Ἀφρικανῶν μαύρων, ὡς ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐξευρέσεως ἐργατῶν καὶ καλλιεργητῶν, οἵτινες νὰ ἀντέχουν εἰς τὸ τροπικὸν κλῖμα τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἀποικιῶν. Βαθμηδὸν δὲ ἐρριζώθη καὶ ἐγενικεύθη ὁ θεσμὸς οὗτος ἐν Ἀμερικῇ, ὥστε κατὰ τὸ 1860 εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας ὑπῆρχον περίπου 1,500,000 δούλων μαύρων.

Ἀλλ' ἤδη ἀπὸ τὸν 17ον αἰῶνα ἤρχισεν ἡ δημοσία συνείδησις ἐν Ἀγγλίᾳ νὰ ἐξεγείρεται κατὰ τοῦ μυσαροῦ τούτου θεσμοῦ. Πολλοὶ κληρικοί, ποιηταί, συγγραφεῖς, κοινωνιολόγοι, πολιτευταὶ ἤρχισαν ἐκστρατείαν κατ' αὐτοῦ. Τῷ 1772 τὸ ἀνώτατον ἐν Ἀγγλίᾳ δικαστήριον ἐξέδωκεν ἀπόφασιν, καθ' ἣν πᾶς δοῦλος καθίστατο ἐλεύθερος, εὐθὺς ὡς θὰ ἐπάτει τὸ ἔδαφος τῆς Ἀγγλίας. Τῷ 1772 ὁ βουλευτὴς Χάρτλεϋ ὑπέβαλε πρότασιν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων, καταδικάζουσαν τὴν δουλεμπορίαν· μολονότι δὲ ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἐψηφίσθη τότε διὰ πολιτικοὺς λόγους, ἡ σταυροφορία κατὰ τοῦ ἐμπορίου τῶν δούλων ἐξηκολούθησεν ὁλοὲν σφοδροτέρα, μέχρις οὗ τῷ 1807 αἱ Ἀγγλικαὶ Βουλαὶ ἐψήφισαν νόμον ἀπαγορεύοντα τὴν εἰσαγωγὴν δούλων εἰς Βρεττανικὰς κτήσεις, καὶ τὴν ἀνάμιξιν Βρεττανῶν ὑπηκόων εἰς τὴν δουλεμπορίαν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ· τῷ δὲ 1811 ἕτερος νόμος ἐπέβαλε βαρυτάτας ποινὰς εἰς τοὺς συλλαμβανομένους δουλεμπόρους οἱασδήποτε ἐθνικότητος. Προηγουμένως ἡ δουλεμπορία εἶχεν ἀπαγορευθῇ καὶ ὑπὸ ἄλλων Χριστιανικῶν χωρῶν—ὑπὸ τῆς Δανίας τῷ 1792, ὑπὸ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν τῷ 1794, ὑπὸ τῆς Σουηδίας τῷ 1813. Εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης (1814) ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ πάντων τῶν συμμετεχόντων κρατῶν ἡ ἀνάγκη τῆς ταχίστης καταπνίξεως τοῦ ἀπανθρώπου τούτου ἐμπορίου. Ἡ Ὁλλανδία καὶ ἡ Γαλλία προσεχώρησαν εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τῷ 1814, ἡ Πορτογαλλία τῷ 1836.

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα τὰ μέτρα ἀπέβλεπον εἰς τὴν κατάργησιν τοῦ ἐξανδραποδισμοῦ καὶ τοῦ ἐμπορίου τῶν δούλων, δὲν συμπεριελάμβανον ὅμως καὶ τὴν ***ἀπελευθέρωσιν τῶν ἤδη ὑπαρχόντων εἰς τὰς διαφόρους Εὐρωπαϊκὰς ἀποικίας δούλων.*** Τὸ ζήτημα τοῦτο ἦτο δυσκολώτατον, ὡς ἐκ τοῦ τεραστίου ἀριθμοῦ τῶν δούλων, ὧν ἡ ἀπότομος ἀπελευθέρωσις ἄνευ ἀποζημιώσεως τῶν κυρίων των, θὰ κατέστρεφε κοινωνίας ὁλοκλήρους. Ἀλλ' ἡ ἠθικὴ συνείδησις τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀφήσῃ ἄλυτον καὶ τοῦτο τὸ πρόβλημα, ὁσονδήποτε κολοσσιαῖον. Καὶ ἤρχισε νέα προπαγάνδα ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τῶν μαύρων δούλων ὁλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.

Εἰς τὴν κίνησιν ταύτην ἡ Ἀγγλία ἔλαβε μεγαλειώδη πρωτοβουλίαν. Τῷ 1833, ὡς ἐλέχθη, ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ἐκήρυξε τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας εἰς ὁλόκληρον τὴν Βρεττανικὴν Αὐτοκρατορίαν καὶ ἐψήφισε τὸ ποσὸν 20 ἑκατομμυρίων λιρῶν στερλ. ὡς ἀποζημίωσιν τῶν κατόχων δούλων. Τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας ἠκολούθησεν ἡ Γαλλία τῷ 1848, ἡ Πορτογαλλία τῷ 1856 καὶ ἄλλα κράτη βραδύτερον. Τελευταία ἐξ ὅλων τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν ἡ Βραζιλία κατήργησε τὴν δουλείαν τῷ 1887.

Παραδόξως ἡ κατάργησις τῆς δουλείας τῶν μαύρων ἐβράδυνε περισσότερον

εἰς τὴν «χώραν τῆς ἐλευθερίας» (τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας) ἢ εἰς οἱανδήποτε ἄλλην ἐπικράτειαν. Τοῦτο ὠφείλετο εἰς τὴν ἐπίμονον προσκόλλησιν ὀλίγων τινῶν ἐκ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν εἰς τὸν θεσμὸν τῆς δουλείας, ἐκ λόγων συμφέροντος, συνηθείας καὶ πείσματος. Καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς καταργήσεως τοῦ θεσμοῦ, ἣν ἀπῄτει ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ, ἐξερράγη ὁ μέγας ἐμφύλιος πόλεμος τῷ 1861, ὅστις διήρκεσε τέσσαρα ὅλα ἔτη, καὶ ὅστις κατέληξε τῷ 1865 εἰς τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας τῶν μαύρων καὶ τὴν πολιτογράφησιν τῶν τέως δούλων ὡς ἐλευθέρων Ἀμερικανῶν πολιτῶν.

Δυστυχῶς δὲν δύναται ἀκόμη νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ δουλεία καὶ ἡ δουλεμπορία ἐξηφανίσθη ἐκ τοῦ κόσμου. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὰ Ἀγγλικὰ ἰδίως πολεμικὰ πλοῖα καταδιώκουν ἀγρύπνως καὶ ἀμειλίκτως τὰ Ἀραβικὰ ἱστιοφόρα, ἅτινα μεταφέρουν θαλασσίως ἀνδράποδα. Εἶναι ἐπίσης ἀληθὲς ὅτι εἰς ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς κτήσεις ἐν Ἀφρικῇ κατέστη ἀδύνατος πλέον ὁ ἐξανδραποδισμός. Ἀλλ᾽ εἰς τὸ ἀνεξάρτητον κράτος τῆς ***Ἀβησσυνίας*** συνεχίζεται τὸ ἀπαίσιον ἐμπόριον καὶ Εὐρωπαῖοι ἐπισκέπται τῆς χώρας ἐκείνης συχνάκις συναντοῦν ὁμάδας ἰθαγενῶν (ἰδίως γυναικῶν) μεταφερομένων ἁλυσσοδέτων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὴν παραλίαν, ὅπου παραλαμβάνονται ὑπὸ Ἀράβων δουλεμπόρων καὶ μεταφέρονται διὰ νυκτὸς διὰ ταχυπλόων ἱστιοφόρων εἰς τὴν ἀπέναντι Ἀραβικὴν ἀκτήν, εἰς ὅλας δὲ τὰς πόλεις τῆς ***Ἀραβίας*** ὑπάρχουν δουλαγοραί, ὅπου ἀναφανδὸν πωλοῦνται ἀνδράποδα. Ὁ νέος αὐτοκράτωρ τῆς Ἀβησσυνίας Ρὰς Τάφαρι ἐξέδωκεν αὐστηρὰ διατάγματα κατὰ τῆς δουλεμπορίας ἐντὸς τοῦ βασιλείου του· ἀλλὰ δυστυχῶς εἰς τὴν Ἀβησσυνίαν ὑπάρχουν τοπικοὶ ἄρχοντες ἢ βασιλεῖς (Ράς, καλούμενοι καὶ αὐτοί), οἱ ὁποῖοι κάμνουν ὅ,τι θέλουν ἐντὸς τῶν περιφερειῶν των, ὁ δὲ Ρὰς Τάφαρι δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τοῖς ἐπιβληθῇ. Καὶ οὕτως, ἂν καὶ ἡ Ἀβησσυνία εἶναι τώρα μέλος τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ἡ δὲ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἐπανειλημμένως διεμαρτυρήθη πρὸς τὸν Ρὰς Τάφαρι διὰ τὴν συνέχισιν τῆς δουλεμπορίας, αὕτη ἐξακολουθεῖ μέχρι ὥρας. Τὸ δὲ βασίλειον τῆς Ἀραβίας, ὅπερ ἀγοράζει τοὺς δούλους τῆς Αἰθιοπίας, δὲν ἐννοεῖ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν φοβερὸν θεσμόν.

Ἐπίσης εἴς τινας κτήσεις τῆς Πορτογαλλίας ἐν Δυτικῇ Ἀφρικῇ (τὰς νήσους ***Ἁγ. Θωμᾶ*** καὶ ***Πρίγκηπος***), ἂν καὶ ἡ δουλεία ἐπισήμως κατηργήθη, ἡ θέσις τῶν μαύρων οὐσιαστικῶς δὲν διαφέρει τῆς δουλείας, ἀφοῦ οἱ μαῦροι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ δουλεύουν ἀμισθί, λαμβάνοντες παρὰ τῶν κυρίων των μόνον τὰ τῆς συντηρήσεώς των καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀπέλθουν εἰς εὕρεσιν ἐργασίας ἀλλαχοῦ.

Ἐξ ἄλλου, εἰς τὴν ***Κίναν*** ὑπάρχει εὐρυτάτη δουλεμπορία, τὴν ὁποίαν μήτε οἱ Χριστιανοὶ ἱεραπόστολοι μήτε αἱ ξέναι δυνάμεις κατορθώνουν νὰ σταματήσουν. Εἰς πολλὰς ἐπαρχίας τῆς ἀπεράντου ἐκείνης χώρας οἱ πατέρες πωλοῦν τὰς μικρὰς θυγατέρας των (εἰς ἡλικίαν 7—8 ἐτῶν) εἰς πράκτορας, οἵτινες τὰς μεταφέρουν εἰς ἄλλας ἐπαρχίας ὡς δούλας. Εἷς ἐκ τῶν κυριωτέρων λόγων τοῦ φοβεροῦ τούτου ἐμπορίου εἶναι ἡ πτωχεία λόγῳ τῶν θεομηνιῶν καὶ πολεμικῶν καταστροφῶν, ἥτις ἀναγκάζει τοὺς γονεῖς νὰ πωλοῦν τὰ τέκνα των· ἀφ᾽ ἑτέρου, εἰς ἄλλας ἐπαρχίας ὑπάρχει ἔλλειψις ἐργατικῶν χειρῶν καὶ γυναικῶν. Δυστυχῶς, τὸ δουλεμπόριον τοῦτο διεξάγεται ἐντὸς τῆς Κίνας καὶ τοιουτοτρόπως οἱαδήποτε ἔξωθεν ἐπέμβασις εἶναι

ματαία εἰς τὴν ἀχανῆ ἐκείνην χώραν, ὅπου κατοικεῖ σχεδὸν τὸ ἓν τέταρτον τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς οἰκουμένης. Ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία τῆς Κίνας, ἂν καὶ ἀκόμη σχετικῶς ὀλιγάριθμος, καὶ ἡ αὔξουσα ἐπίδρασις τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ θὰ κατορθώσῃ μίαν ἡμέραν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον οἱ Εὐρωπαϊκοὶ στρατοὶ καὶ στόλοι σήμερον ἀδυνατοῦν νὰ ἐπιβάλουν εἰς τοὺς Κινέζους.

Ο ΑΘΛΗΤΗΣ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΩΝ

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8ον

Ἡ μεγάλη δημοσία ὁδὸς τὴν ὥραν ἐκείνην ἦτο πλήρης πηγαινοερχομένων διαβατῶν. Μεταξὺ ὅλων τούτων δύο νέοι εὑρέθησαν συνοδοιποροῦντες πρὸς τοὺς Φιλίππους παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Αἰγυπτίου σχεδὸν ἀπ᾿ ἀρχῆς ὡς ἦτο δὲ φυσικόν, ἀντηλλάγησαν κατὰ πρῶτον αἱ συνήθεις μεταξὺ συνταξειδιωτῶν ἐρωταποκρίσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπληροφορήθη ὁ Ἡρακλῆς, ὅτι οἱ δύο συνοδοιπόροι του ἦσαν Ἑβραῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων. Καὶ ἤκουσε μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ περιγράφουν τὸν θαυμάσιον Ναὸν τῆς ἱερᾶς των πόλεως. Ἔμαθε προσέτι ὅτι ἀνῆκον εἰς τὴν νέαν θρησκείαν τῶν Χριστιανῶν, περὶ τῆς ὁποίας εἶχεν ἀκούσει πολλὰ καὶ ἄσχημα πράγματα, κοινολογούμενα μεταξὺ τῶν Φιλιππησίων. Ἠπόρει δὲ πῶς δύο ἄνθρωποι κατὰ τὰ φαινόμενα τόσον εὐπρεπεῖς καθ᾿ ὅλα, ἀνῆκον εἰς αἵρεσιν τόσον κακοφημισμένην. Ἐκ τῆς περαιτέρω δὲ συνομιλίας ἔμαθεν ὅτι ἦσαν ἄνθρωποι ζηλωταί, εὐχαριστούμενοι νὰ κηρύττουν τὴν νέαν θρησκείαν —ὄχι ἀπόστολοι ἢ ἐξ ἐπαγγέλματος κήρυκες, ἀλλὰ τεχνῖται μετερχόμενοι τὸ ἔργον τοῦ μικροπωλητοῦ, μεταδίδοντες συγχρόνως τὴν πίστιν τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς θρησκείας των Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶχεν ὑποστῆ θάνατον σταυρικὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἁμαρτωλῶν. Ἐφ᾿ ὅσον ἐπροχώρουν οἱ συνοδοιπόροι ἀνέπτυσσον τὸ κήρυγμα τοῦ ἐλέους καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀποστείλαντος τὸν Υἱόν του εἰς τὸν κόσμον, ὅπως τιμωρηθῇ ἀντὶ τῶν ἐνόχων, ἵνα πιστεύοντες εἰς αὐτὸν σωθοῦν ἀπὸ τὴν αἰωνίαν ἀπώλειαν. Ταῦτα ἤκουον ἀπλήστως ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Αἰγύπτιος, βαδίζοντες παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν δύο Χριστιανῶν. Εἰς τὴν καρδίαν δὲ τοῦ Ἡρακλέους ἀνεπτύσσετο νέος τις πόθος, μία διακαὴς ἐπιθυμία νὰ ἀξιωθῇ νὰ γίνῃ ὀπαδὸς τοῦ Χριστοῦ, ὅστις τόσον ἠγάπησε τὴν ἀνθρωπότητα, ὥστε νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῆς. Ἐφ᾿ ὅσον δὲ ἐπροχώρουν καὶ ἤρχισε νὰ κατανοῇ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ ἔλεος τοῦ θείου Σωτῆρος τοῦ κόσμου, δὲν ἠδύνατο νὰ συγκρατηθῇ ἀλλ᾿ ἀνεφώνησε:

— «Θέλω κι᾿ ἐγὼ νὰ γίνω ὀπαδὸς τοῦ Χριστοῦ». Ὁ ὁμιλῶν ἐκείνην τὴν στιγμήν, Ἀμασίας τὸ ὄνομα, ἐστάθη, ἐκύτταξε τὸν Ἡρακλῆ καὶ μὲ πολλὴν σοβαρότητα εἶπε:

— «Πολλοί, ὡς καὶ σὺ τώρα, ἠθέλησαν νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Χριστόν, ἀλλ᾿ ἐστράφησαν πρὸς τὰ ὀπίσω, διότι ἡ ὁδὸς αὐτὴ εἶναι τραχεῖα. Ὀφείλω νὰ

σὲ προειδοποιήσω ὅτι εἶναι ὁδὸς αὐτοθυσίας· πρέπει νὰ ἠξεύρῃς ὅτι σὲ αναμένει πτωχεία, ἀπομόνωσις, διωγμός, ἴσως δὲ καὶ θάνατος. Θὰ ἠμποροῦσες νὰ ὑποστῇς ὅλα αὐτὰ χάριν τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Μὴ λησμονήσῃς ὅτι ὁ Χριστὸς ὁ ἴδιος εἶπεν, ὅτι ὅστις δὲν σηκώσῃ τὸν σταυρόν του διὰ νὰ Τὸν ἀκολουθήσῃ, δὲν εἶναι ἄξιος Αὐτοῦ. Θὰ ἠμποροῦσες νὰ ἀπαρνηθῇς τὸν κόσμον, τὰ συμφέροντά σου, τὰς διασκεδάσεις τῆς ἡλικίας σου, τοὺς φιλτάτους σου, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν σου;»

Ὁ Ἡρακλῆς ἐστάθη σκεπτικός· ἐν μιᾷ στιγμῇ ἀντιπαρῆλθον ὅλα ταῦτα ἐνώπιόν του—ἀλλὰ δὲν ἐδίστασε. Τὸ ρόδινόν του πρόσωπον ὠχρίασεν ἐκ τῆς συγκινήσεως τῆς ἀποφάσεως, ἀλλ᾿ εἰς τὸ βλέμμα του ἔλαμπε νέα ζωὴ—φῶς σταθερόν.

— «Ναί!» εἶπε, «διὰ τοιοῦτον φίλον ἀπαρνοῦμαι τὰ πάντα. Δέχομαι ὅ,τι καὶ ἂν μοῦ ἐπιβάλῃ. Εἶμαι ἰδικός του!»

Μὲ τὴν θέρμην τῆς συνομιλίας καὶ τὴν σοβαρὰν δήλωσιν τοῦ Ἡρακλέους, οἱ ὁδοιπόροι μας εἶχον ἐπιβραδύνει τὴν πορείαν των καὶ ὁ Αἰγύπτιος ἤρχισε νὰ ἀνησυχῇ.

— «Νὰ προχωροῦμε ἂν θὰ περάσωμε τὰ μνήματα πρὶν νὰ σκοτεινιάσῃ» εἶπε: «ἐκεῖ πάρα πάνω ἔχουν τὸ λημέρι των οἱ λησταὶ καὶ ἐμεῖς εἴμεθα ὀλίγοι».

— «Εἴμεθα ποιὸ δυνατοὶ ἀπ᾿ ὅ,τι φαντάζεσαι», εἶπεν ὁ Ἡρακλῆς.

— «Τί, νομίζεις πῶς θὰ πολεμήσουν αὐτοὶ οἱ δύο;» εἶπε μειδιῶν ὁ Αἰγύπτιος, δεικνύων τοὺς Ἰουδαίους.

— «Ἄλλος εἶναι ποῦ θὰ μᾶς προστατεύσῃ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ θὰ κάμουν τὸ καθῆκον των, νὰ ἦσαι βέβαιος!»

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ Θαλῆς ἔκαμε νεῦμα διὰ τῆς χειρός, ἐπιβάλλων σιωπήν. Ὅλοι ἐστράφησαν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, προσηλωμένοι εἰς τὸ ἄκουσμα ἑνὸς μακρυσμένου ἤχου ρυθμικοῦ, ὅστις ἐπλησίαζε ὁλοέν, ἦχος καλπασμοῦ ἵππων.

— «Αὐτὸ δὲν εἶναι καραβάνι» εἶπεν ὁ Θαλῆς.

— «Γρήγορα! Ἐλᾶτε νὰ κρυφθοῦμε ἐκεῖ μέσα στὰς ἰτέας». Καὶ οἱ ἄλλοι τὸν ἠκολούθησαν πρὸς μικρὸν ἄλσος παρὰ τὴν κοίτην τοῦ ρεύματος, τὸ ὁποῖον ἠκολούθει ὁ δρόμος των. Μόλις ἐπρόφθασαν νὰ κρυφθοῦν εἰς τὸ πύκνωμα τῶν φύλλων, καλπασμὸς βροντώδης ἠκούσθη καὶ περίπου δέκα ἱππεῖς ἐπέρασαν ὡς ἀνεμοστρόβιλος, ἔχοντες εἰς τὸ μέσον των ἕνα αἰχμάλωτον δεμένον σφικτὰ ἐπάνω εἰς τὸν ἵππον του, τοῦ ὁποίου τὸν χαλινὸν ἐκράτει ἄλλος ἱππεύς.

— «Τοὺς κυνηγοῦν, φαίνεται! Καλὰ ποῦ ἐπροφθάσαμεν νὰ κρυφθοῦμεν!»

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν νέος καλπασμὸς ἠκούσθη καὶ ἐφάνη τρέχουσα ἀπὸ ρυτῆρος μία ἴλη ἱππικοῦ, μὲ ἀπαστράπτοντας θώρακας καὶ περικεφαλαίας, ἥτις ἐπέρασε καὶ ἐξηφανίσθη εἰς μίαν καμπὴν τοῦ δρόμου, προφανῶς καταδιώκουσα τοὺς ληστάς.

— «Εἶναι ἀπόσπασμα τῆς λεγεῶνος, ποῦ ἦλθε πρὸ ἡμερῶν εἰς τὸ φρούριον» εἶπεν ὁ Ἡρακλῆς.

— «Ἂς προχωροῦμεν λοιπόν», εἶπεν ὁ Θαλῆς, καὶ οἱ ὁδοιπόροι ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν κρύπτην των καὶ ἐξηκολούθησαν πάλιν τὴν πορείαν των πρὸς τοὺς Φιλίππους. Ἀλλὰ δὲν εἶχον κατέλθει ἀκόμη πρὸς τὴν λεωφόρον, ὁπόταν εὑρέθη-

σαν πρὸ ἑνὸς θεάματος τὸ ὁποῖον ἀπέσπασε ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ ἐκφώνημα ἀπὸ τὰ στήθη ὅλων:

«Καλὰ ποῦ ἀργήσαμε!»

Διότι πέριξ αὐτῶν τὸ ἔδαφος ἐδείκνυε σημεῖα ἀγρίας πάλης, ἐπ' αὐτοῦ ἦσαν ἐσπαρμένα διάφορα ἐμπορεύματα καὶ ὑπολείμματα τροφῶν, σημεῖα αἰφνιδιασμοῦ ἀνυπόπτων ἐμπόρων, ἐνῷ ἀνεπαύοντο καθ' ὁδόν.

Ἀλλ' οἱ τέσσαρες συνοδοιπόροι ἀφόβως πλέον ἔλαβον τὴν πρὸς τοὺς Φιλίππους δημοσίαν ὁδὸν καὶ μετ' ὀλίγον διήρχοντο τὰς πύλας τῆς πόλεως. Ἐκεῖ ἀπεχωρίσθη προσωρινῶς ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ τοὺς νέους του φίλους, οὓς θὰ ἐπανεύρισκε τὴν ἑπομένην, ἐπλήρωσε δὲ τὸν Αἰγύπτιον διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ χρυσίου τὸ ὁποῖον παρέλαβεν ὁ ἴδιος καὶ ἔσπευσεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Βιτελλίου, πρὶν νυκτώσῃ.

Ὁ γέρων τὸν ἐδέχθη μὲ εὐχαρίστησιν καὶ παρέλαβε τὸ χρυσίον. Ὁ Ἡρακλῆς ἐβιάζετο νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου ὁ ἀδελφός του Ἕκτωρ καὶ ἡ ἀδελφή του Ἐλπινίκη θὰ τὸν ἀνέμενον. Ἀλλ' ἔπρεπε πρῶτον νὰ δηλώσῃ εἰς τὸν Βιτέλλιον τὴν ἀπόφασίν του ὅπως ἀποχωρήσῃ τῆς ὑπηρεσίας του.

Δὲν ἐφαντάζετο ὅμως ὅτι ἡ εἴδησις αὕτη θὰ ἐτάραττε τὸν γέροντα χρυσοχόον ὅπως τὸν ἐτάραξε, διότι ὁ Βιτέλλιος ἦτο μὲν αὐστηρὸς ἀλλὰ καὶ δίκαιος κύριος, πολλάκις τὸν ἐπέπληττε, σπανιώτατα δὲ τὸν ἐπῄνει.

— «Τὶ ἄλλο θέλεις λοιπόν;» ἀνεφώνησε: «Πέρνεις τακτικὰ τὸν μισθόν σου καὶ μίαν καλὴν φορεσιὰν κατ' ἔτος· τρώγεις μαζὺ μὲ τὴν οἰκογενειάν μου, εἶσαι σὰν παιδί μας καὶ συγχρόνως μανθάνεις τὴν ὡραιοτέραν τέχνην ποῦ ὑπάρχει. Τὶ ἄλλο ζητεῖς; Νομίζεις ὅτι εἶσαι κανένας ἐκλεκτὸς τῶν θεῶν καὶ φεύγεις καὶ ἀφίνεις τόσον εὔκολα τὴν τέχνην σου;».

— «Μὲ καλεῖ ὁ Θεός».

Ὁ Βιτέλλιος ἀνεπήδησε καὶ ἐφώναξε:

— «Χωρὶς γράμματα καὶ χωρὶς χρήματα, τὶ ἱερεὺς θὰ γίνῃς ἐσύ; Ἕνας ἀλήτης ρασοφόρος, ἕνας ζητιάνος ποῦ ζῇ ἀπὸ τὰ κομμάτια τοῦ κόσμου, περιφρονημένος καὶ πάντοτε πεινῶν καὶ κατάκοπος. Αὐτὴ εἶναι ζωὴ διὰ τοὺς τεμπέληδες καὶ ἀέργους. Ὁ καλὸς τεχνίτης δὲν πεινᾷ ποτέ!».

— «Δὲν ἐξηγήθην καλά, ἀφέντη. Ἐγὼ δὲν πηγαίνω νὰ γίνω ἱερεύς. Θὰ ἐργασθῶ μὲ ἐντίμους ἐμπόρους, ἀλλ' ἔχω νέαν ἐντολὴν—νὰ ἐργασθῶ ὡς δοῦλος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Δὲν ἐπρόφθασε νὰ τελειώσῃ καὶ ὁ Βιτέλλιος πάλιν ἐφώναξε:

— «Τοῦ Χριστοῦ; Ἐκείνου τοῦ μάγου στὰ Ἱεροσόλυμα ποῦ τὸν ἐσταύρωσαν μαζὺ μὲ τοὺς λῃστάς; Ἐτρελλάθης; Δὲν ἠξεύρεις ὅτι ὁ μεγάλος μας Αὐτοκράτωρ ὁ Κλαύδιος Καῖσαρ ἀποστρέφεται τὴν νέαν αὐτὴν αἵρεσιν καὶ τὰς ἀξιώσεις της; Πηγαίνεις γυρεύοντας φυλακήν, βασανιστήρια καὶ θάνατον, υἱέ μου;».

Ὁ Ἡρακλῆς ᾐσθάνθη τότε, ὅτι ἡ στιγμὴ αὕτη ἦτο ὁ πρῶτος σταθμὸς εἰς τὴν νέαν ὁδὸν τοῦ Χριστοῦ.

— «Ὄχι, ἀφέντη,» εἶπε, «δὲν πηγαίνω ζητῶντας αὐτά, ἂν ὅμως ἔλθουν, θὰ μ' εὕρουν ἕτοιμον· θὰ σταθῶ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς ἐσταυρώθη δι' ἐμέ. Πῶς

νὰ μὴ τὸν ἀγαπῶ; Πῶς νὰ μὴν τὸν ἀκολουθήσω καὶ νὰ θυσιάσω τὰ πάντα δι᾽ Αὐτόν; Ἄφησέ με νὰ φύγω μὲ τὴν εὐχήν σου, ἀφέντη».

Μὲ θαυμασμόν, μὲ ἀπορίαν ὁ Βιτέλλιος τὸν ἐκύτταξε.

Διέκρινε τώρα εἰς τὸ πρόσωπόν του κἄτι νέον, μίαν ἔκφρασιν ἥτις τοῦ μετέβαλλε ὁλοκλήρως τὴν φυσιογνωμίαν, κἄτι ποῦ ἐνέπνεε σεβασμὸν καὶ τὸν συνεκράτησεν ἀπὸ τοῦ νὰ ξεσπάσῃ εἰς εἰρωνείας καὶ ὕβρεις κατὰ τοῦ νέου.

Μετὰ σιωπὴν ὀλίγων στιγμῶν εἶπε:

— «Περίεργον, περίεργον! Πῶς ἤλλαξαν οἱ καιροί! Ὅταν ἤμουν ἐγὼ στὴν ἡλικίαν σου, ὅλαι αἱ θρησκεῖαι τοῦ κόσμου δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ μὲ παρασύρουν! Ἀλλὰ σὺ εἶσαι διαφορετικός...».

— «Λοιπὸν ὑγίαινε, ἀφέντη μου», εἶπε χαμηλοφώνως ὁ Ἡρακλῆς μὲ συγκίνησιν καὶ σεβασμόν.

— «Χαῖρε!» ἀπήντησε συβαρῶς ὁ γέρων καὶ καθὼς ἔσκυψεν ἐνώπιόν του ὁ Ἡρακλῆς, ἔβαλε τὴν χεῖρα ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλήν του καὶ προσέθεσεν:

— «Οἱ Θεοὶ—ὁ Θεός σου—νὰ σοῦ δίδῃ σύνεσιν, παιδί μου!»

Καὶ στραφεὶς ἀποτόμως, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἰδιαίτερόν του διαμέρισμα, ἀφήσας τὸν Ἡρακλῆ ἐλεύθερον νὰ ἀναχωρήσῃ.

Οὗτος λοιπὸν ἔτρεξε πρὸς τὴν οἰκίαν τῶν ἀδελφῶν του ἀλλὰ καθ᾽ ὁδὸν συνήντησε τὸν Θαλῆν καὶ τὸν Ἀμασίαν, οἵτινες καὶ αὐτοὶ ἔσπευδον κατὰ τὸ φαινόμενον στενοχωρημένοι. Ἡ ὄψις των ἤλλαξεν εὐθὺς ὡς εἶδαν τὸν Ἡρακλῆ·

— «Ἆ! Νά τον! Καλὰ ποὺ σὲ ηὕραμεν, Ἡρακλῆ. Πρέπει νὰ ἀναχωρήσωμεν ἀμέσως. Φεύγει ἕνα καραβάνι διὰ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ πρέπει νὰ ταξειδεύσωμε στὴν συνοδία του χάριν ἀσφαλείας».

— «Τώρα;... Ἀδύνατον!... Πρέπει νὰ ἰδῶ τὰ ἀδέλφια μου, νὰ τὰ εἰδοποιήσω ὅτι φεύγω.... θ᾽ ἀνησυχήσουν πολύ!».

— «Ἢ τώρα ἢ καθόλου», εἶπε μὲ αὐστηρότητα ὁ Θαλῆς.

«Ὁ Κύριός μας εἶπεν: Οὐδεὶς θέσας τὴν χεῖρα του εἰς τὸ ἄροτρον καὶ στραφεὶς ὀπίσω, εἶναι ἄξιος Ἐμοῦ».

Ὁ Ἡρακλῆς ἤκουε συλλογισμένος τὴν θείαν νουθεσίαν· πάλη φοβερὰ ἐγίνετο εἰς τὴν ψυχήν του. Ἐπὶ τέλους εἶπεν: «Ἔρχομαι ἀλλὰ δὲν ἔχω χρήματα, οὔτε μίαν ἀλλαξιὰν ροῦχα μαζύ μου».

— «Δὲν πειράζει. Ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ὅ,τι ἔχομεν εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀδελφῶν μας. Ὁ Κύριός μας δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ στερηθῇς οὐδενός. Ἔλα, ἀδελφάκι!».

Καὶ ὁ Ἡρακλῆς τοὺς ἠκολούθησε, παρηγορούμενος ἐκ τῆς σκέψεως ὅτι ὁ Βιτέλλιος θὰ ἔδιδεν εἴδησιν εἰς τοὺς ἰδικούς του, ὅταν αὐτοὶ θὰ ἐπήγαιναν νὰ μάθουν διατὶ ἤργησε νὰ φανῇ. Καὶ ἐπὶ τέλους ἡ Ἀμφίπολις δὲν ἦτο μακρὰν—μόλις 50 χιλιόμετρα. Καὶ αὐτὸς θὰ ἐπέστρεφε γρήγορα καὶ θὰ τοὺς ἔβλεπε.

Ποῦ νὰ προβλέψῃ ὅτι μὴν σχεδὸν ὁλόκληρος θὰ παρήρχετο πρὸ τοῦ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς Φιλίππους, καὶ ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ θὰ διεσκορπίζοντο οἱ ἀγαπητοί του οἰκεῖοι, ἡ μὲν Ἐλπινίκη ἀσθενὴς καὶ κατάκοιτος εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Χριστιανῆς Ἐλισάβετ καὶ ὁ Ἕκτωρ εἰς τὰ βάθη τοῦ δεσμωτηρίου τῶν Φιλίππων!

Ὅταν δὲ μετὰ παρέλευσιν τοῦ μηνὸς ἐπέστρεψεν, εὑρῆκε κατάκλειστον καὶ ἔρημον τὴν μικράν των οἰκίαν, οὔτε καμμίαν πληροφορίαν ἠδυνήθη νὰ μάθῃ ἀπὸ τοὺς γείτονας, οἵτινες ἦσαν νεοφερμένοι καὶ δὲν ἐγνώριζον τίποτε. Ὁ δὲ Βιτέλλιος, θυμωθεὶς ἀπὸ τὴν ἀπώλειαν τοῦ μαθητοῦ του, εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις ἔδιδε τὴν στερεότυπον ἀπάντησιν «Δὲν ἠξεύρω τίποτε! Ἐρωτήσατε τοὺς Χριστιανούς!».

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅταν ἀπελπισθεὶς ἐκ τῆς ματαίας του ἐρεύνης ὁ Ἡρακλῆς μὲ καρδίαν βεβαρυμένην ἐκ τῆς λύπης, ἀπεφάσισε νὰ ἐπανεύρῃ τοὺς Χριστιανούς, οἵτινες θὰ κατήρχοντο ἀπὸ τὰ χωρία τῶν Φιλίππων, ὅπου εἶχον κάμει πωλήσεις ἐμπορευμάτων. διὰ νὰ ἐπιβιβασθοῦν πλοίου τινός, τὸ ὁποῖον θὰ ἀπέπλεεν ἐκ Νεαπόλεως διὰ τὴν Ρώμην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9ον.

Ὁ ἀναγνώστης θὰ ἐνθυμῆται ὅτι ὁ Ἡρακλῆς καὶ οἱ συνοδοιπόροι του νυκτωθέντες ἔξω τῶν Φιλίππων εἰς τὸν τόπον τῶν νεκρῶν καὶ καταληφθέντες ὑπὸ τῆς βροχῆς, ἀνεῦρον ἐκεῖ τὴν νεαρὰν κόρην, τὴν ἄλλοτε μάντιδα, τὴν ὁποίαν οἱ κύριοί της εἶχαν κηδεύσει καὶ ἀφήσει ἐκεῖ νομίζοντες αὐτὴν νεκράν. Καὶ εἴδυμεν ὅτι περισυλλεγεῖσα ὑπὸ τῶν ὁδοιπόρων εἰς τὸ σπήλαιον, ἀπεκοιμήθη ἐκεῖ.

Ὅταν ἐξύπνησεν ἀπὸ ὕπνον βαθὺν καὶ ζωογόνον, εἶχε πλέον ἐξημερώσει καὶ εἶδεν ὅτι ἦτο μόνη.

Περιέφερε τὸ βλέμμα γύρω χωρὶς νὰ ἀναγνωρίζῃ ἢ νὰ ἐνθυμῆται πῶς ἔφθασεν ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. Ἡ λάμψις τοῦ πρωϊνοῦ ἡλίου, εἰσερχομένη διὰ τῆς χαμηλῆς εἰσόδου, ἐφώτιζε τὸ σπήλαιον καὶ τὸ ἔδαφός του, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον κοντὰ εἰς τὴν στάκτην τῆς ἐστημένης πυρὰς διεκρίνοντο διάφορα ἀντικείμενα. Ἡ κόρη ἐκάθησε καὶ ἀνέπνευσε τὸν δροσερὸν ἀέρα, ὅστις εἰσήρχετο ἐκ τῆς εἰσόδου τοῦ σπηλαίου. Βαθμηδὸν δὲ ἐπανῆλθον εἰς τὴν μνήμην της ὅλα τὰ συμβάντα, τὰ ὁποῖα ἀπέληγον εἰς τὸν τόπον αὐτόν. Τῆς ἐφάνη ὅτι ὁλόκληρον τὴν ζωήν της αἰωρεῖτο μέσα εἰς μίαν φανταστικὴν ὕπαρξιν, εἰς ἓν ὄνειρον ποῦ ἦτο εἶδος ἐφιάλτου, χωρὶς θέλησιν ἰδικήν της, κινουμένη καὶ λέγουσα ὅ,τι τῆς ὑπηγόρευον ἄλλοι καὶ σπανίως ἐννοοῦσα τί ἔλεγε. Τοῦτο ἐξηκολούθει ἐφ᾽ ὅσον ἐνεθυμεῖτο τὸν ἑαυτόν της· Καὶ ὅμως ἤρχοντο στιγμαὶ ὅπου εἶχε ἀναμνήσεις μιᾶς ἄλλης ζωῆς, ὅπου μικρούλα ἔπαιζε μέσα εἰς μίαν μαρμαρίνην αὐλὴν καὶ ἕνα ὡραῖον κῆπον, ὅπου διαρκῶς ἔπιπτε ὡς κρυσταλλίνη βροχὴ τὸ νερὸ ἑνὸς συντριβανίου· καὶ ἤρχιζε τότε νὰ σκέπτεται ὅτι δὲν ἦτο πάντοτε δούλη δύο σκληρῶν ἀνδρῶν, περιφερομένη ἀνὰ τὴν πόλιν τῶν Φιλίππων, διὰ νὰ ἀπαγγέλλῃ λέξεις, τὰς ὁποίας αὐτὴ ἡ ἰδία δὲν ἐννόει ἀλλ᾽ αἵτινες ἐπροκάλουν ἄλλοτε μὲν γέλωτας, ἄλλοτε δὲ σιωπήν, πάντοτε ὅμως δηνάρια, τὰ ὁποῖα ἐσύναζον καὶ ἔκρυπτον οἱ κύριοί της. Ἀλλ᾽ αἱ ἀναλαμπαὶ τοῦ λογικοῦ ἦσαν ἀραιαὶ καὶ παροδικαὶ καὶ τίποτε δὲν διέκοπτε τὴν φοβερὰν μονοτονίαν τῆς ὑπάρξεώς της, ἕως τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν δύο ἄνδρες, ξένοι κατὰ τὸ φαινόμενον, διερχόμενοι τὴν ἀγορὰν ἔρριψαν ἐπ᾽ αὐτῆς βλέμμα οἴκτου καὶ παρῆλθον χωρὶς νὰ τῆς ἀποτείνουν τὸν λόγον. Τὸ βλέμμα ὅμως ἐκεῖνο ἤρκεσε ὅπως διαλυθῇ ἡ ὁμίχλη, ἥτις ἐσκέπαζε τὸν νοῦν της, καὶ μία ὤθησις ἐνδόμυχος ἀκαταμάχητος τὴν ἠνάγκασε νὰ φωνάξῃ:

«Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου καὶ μᾶς κηρύττουν ὁδὸν σωτηρίας!» Ἔκτοτε, ὅπου τοὺς ἔβλεπε, τοὺς παρηκολούθει καὶ ἐφώναζεν ὄπισθέν των ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἕως οὗ ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ἐστράφη καὶ μὲ δυνατὴν καὶ αὐστηρὰν φωνὴν εἶπε: «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, σὲ προστάζω, ὦ πνεῦμα ἀκάθαρτον, νὰ βγῇς ἀπὸ αὐτὴν τὴν κόρην!» Καὶ αὐτὴ τότε ᾐσθάνθη ᾽σὰν κᾶτι νὰ σπᾷ μέσα εἰς τὸν ἐγκέφαλόν της, καὶ ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔχασε τὴν μυστικήν της δύναμιν, τὴν ὁποίαν μήτε αἱ παρακλήσεις τῆς γραίας Φρύνης μήτε αἱ ἀπειλαὶ καὶ τὰ γρονθοκοπήματα τῶν κυρίων της, οὔτε ἡ νηστεία τὴν ὁποίαν τῆς ἐπέβαλον καὶ ἥτις ἐξήντλησε τὰς σωματικάς της δυνάμεις, ἠδυνήθησαν νὰ ἐπαναφέρουν. Μόνον μίαν βαθεῖαν ἀποστροφὴν καὶ ἀηδίαν ᾐσθάνετο καὶ ἕνα μόνον πόθον εἶχε—νὰ κοιμηθῇ, νὰ ἀναπαυθῇ καὶ νὰ λησμονήσῃ. Ὅλα αὐτὰ ἐπανῆλθον καθαρὰ εἰς τὴν μνήμην της ἐνῷ ἐκάθητο μόνη ἐντὸς τοῦ σπηλαίου.

Ἔπειτα ἐκύτταξε γύρω της προσεκτικώτερα καὶ διέκρινε παρὰ τὸ πλευρόν της, ἓν δοχεῖον ὕδατος, ἄρτον, παστὸν ὀψάριον καὶ ὀπωρικὰ καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε ἀπλήστως μὲ εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς εὐεργέτας της. Ἀλλὰ διατὶ νὰ τὴν ἐγκαταλείψουν μόνην;... Βεβαίως διότι δὲν ἐφαντάζοντο ὅτι εἶναι ὀρφανὴ καὶ ἄστεγος καὶ ἀπροστάτευτος, ἀλλὰ ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπανεύρῃ ἐκεῖθεν τὸν δρόμον πρὸς τὴν πόλιν καὶ πρὸς τὴν οἰκογένειάν της.

Ἡ σκέψις αὕτη τὴν ἐπαρηγόρησε, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐνίσχυσε τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πόλιν, ὅπου ἦτο ἑπόμενον νὰ τὴν ἀναγνωρίσουν καὶ νὰ εὑρεθῇ καὶ πάλιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν πρῴην κυρίων της. Καὶ τότε ἀπηύθυνε μίαν προσευχὴν εἰς τὸ μέγα Πνεῦμα, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις εἶχε θραύσει τὴν ἅλυσιν τοῦ πονηροῦ πνεύματος — τοῦ Πύθωνος — ἥτις τὴν ἐκράτει αἰχμάλωτον, ὅπως τῆς χαρίσῃ καὶ πάλιν τὸ λογικόν της καὶ τὴν δύναμιν νὰ ἐννοῇ καθαρὰ καὶ νὰ πράττῃ ὅ,τι ἔπρεπε.

Ἐσύρθη πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου καὶ ἐκύτταξε γύρω της μὲ φόβον. Ἡ πρωΐα ἦτο ἀνέφελος, ὁ οὐρανὸς αἴθριος. Εἶδεν ἔμπροσθέν της τὴν πεδιάδα, ἡ ὁποία ἀνήρχετο δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ εἰς μικροὺς λόφους, ἐνῷ πέραν, εἰς τὸ βάθος σειρὰ ὀρέων περιεκύκλωνε τὸν κυανοῦν ὁρίζοντα. Διὰ μέσου τῆς πεδιάδος διεκρίνετο λευκὴ καὶ εὐθεῖα ἡ μεγάλη λεωφόρος, ἥτις ἀπέληγεν εἰς τὸ τεῖχος τῆς πόλεως. Ψυχὴ ζῶσα δὲν ἐφαίνετο εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν εἰκόνα. Τότε λοιπὸν μετὰ προσοχῆς ἡ κόρη ἔστρεψε τὰ βήματά της πρὸς τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν, μίαν σκέψιν ἔχουσα μόνον, νὰ ἀπομακρυνθῇ ὅσον ἠδύνατο ἀπὸ τοὺς Φιλίππους.

(ἀκολουθεῖ)

---

*— **Χριστιανικαὶ Μελέται.** Ὑπὸ **Ξενοφῶντος Π. Μόσχου,** Δ. Φ. Τόμος Α΄. (σελ. 566, 16ον μεγ.). Ἐπὶ τέλους ἐπερατώθη ἡ ἀπὸ πολλοῦ προαγγελθεῖσα Β΄. ἔκδοσις τοῦ ὡραίου τούτου ἔργου τοῦ διακεκριμένου συνεργάτου τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς», ὅπερ συνιστῶμεν θερμῶς εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν ὡς πολύτιμον πνευματικὸν βοήθημα εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἱ. Γραφῶν. Ἐξεδόθη ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐν Ἀθήναις Χριστιαν. Συλλόγου τῶν Νέων (ὁδ. Ὀδυσσέως Ἀνδρούτσου, 24) καὶ τιμᾶται δρ. 35 (ἐκτὸς ταχυδρομικῶν τελῶν). Δεχόμεθα εὐχαρίστως παραγγελίας πρὸς διαβίβασιν εἰς τὸν ἐκδότην Σύλλογον.*

ΑΝΔΡΕΑΣ ΥΦΑΝΤΙΔΗΣ

Μετὰ πολλῆς θλίψεως ἐπληροφορήθημεν ἐκ Βοστώνης τὸν ἐκεῖ θάνατον τοῦ παλαιμάχου τούτου ἐργάτου τοῦ Εὐαγγελίου καὶ πιστοῦ φίλου τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ. Ἐγεννήθη ἐν Νικοπόλει τοῦ Πόντου τῷ 1867, ἀφοῦ δὲ ἐφοίτησεν εἰς τὰ ἐκεῖ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἐσπούδασε τὴν θεολογίαν εἰς τὸ ἐν Μαρσοβανίῳ Ἀμερικανικὸν Κολλέγιον. Λαβὼν ἐκεῖθεν τὸ ἀπολυτήριόν του ἐν ἔτει 1889, διωρίσθη διδάσκαλος εἰς τὸ σχολεῖον τῆς ἐν Ὀρδοῦ Ἑλλ. Εὐαγγελικῆς κοινότητος, ὅπου ἐδίδαξεν ἐπὶ τριετίαν. Μετὰ τοῦτο προσεκλήθη ὡς ποιμὴν ὑπὸ τῆς Ἑλλ. Εὐαγγ. κοινότητος Σεμενίου· ἀλλὰ τῷ 1896 παρῃτήθη, καθότι ἐπεφορτίσθη τὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἑλλ. Εὐαγγ. κοινότητος ἐν Μπὲη-ἀλάν, ὅπου καὶ παρέμεινεν ὡς ποιμὴν τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας ἐπὶ 20 ετίαν ὁλόκληρον, ἕως οὗ τῷ 1916 ὁμοῦ μετὰ τοῦ ποιμνίου του καὶ ὁλοκλήρου τοῦ λοιποῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ χωρίου ἐστάλη ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς ἐξορίαν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἐκεῖ παρέμεινε μέχρι τῆς Ἀνακωχῆς, μετέχων ὅλων τῶν φρικωδῶν στερήσεων τοῦ ποιμνίου του καὶ τῶν Ὀρθοδόξων ὁμογενῶν, κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον, ἐνθαρρύνων πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν καὶ περιθάλπων τὸ κατὰ δύναμιν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἀποθνήσκοντας ἀδιακρίτως δόγματος. Μετὰ τὴν Ἀνακωχὴν προσεκλήθη ὡς ποιμὴν τῆς ἐν Φάτσᾳ τοῦ Πόντου Ἑλλ. Εὐαγγελικῆς ἐκκλησίας. Μετὰ δὲ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν τοῦ 1922 μετηνάστευσεν οἰκογενειακῶς εἰς Ἀμερικὴν καὶ ἐγκατασταθεὶς ἐν Βοστώνῃ, ἐσυνέχισεν ἐκεῖ μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως τὸ ἱερὸν ἔργον τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του κατελήφθη ὑπὸ ὀδυνηρᾶς ἀσθενείας, ἥτις βαθμηδὸν παρέλυσε τὰς δυνάμεις του, παρέδωκε δὲ ἡσύχως τὸ πνεῦμα τὴν 26 Ἀπριλίου 1933. Τὴν κηδείαν του παρηκολούθησεν ἐν συγκινήσει πλῆθος ὁμογενῶν, Ἀρμενίων καὶ Ἀμερικανῶν, οἵτινες τὸν εἶχον ἐκτιμήσει καὶ ἀγαπήσει διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀφιέρωσίν του εἰς τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελίου.

Εἰς τὴν ἀπορφανισθεῖσαν οἰκογένειάν του καὶ ἰδίως εἰς τοὺς δύο υἱούς του, οἵτινες μιμούμενοι τὸ πατρικὸν παράδειγμα, μετὰ ζήλου ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ἱερὰν διακονίαν, ἐκφράζομεν ὅλην τὴν συμπάθειαν ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοιούτου πατρός, γνωρίζοντες ὅτι τοὺς παρηγορεῖ ἡ ἀνάμνησις τοῦ μακροῦ καὶ πιστοῦ ἔργου του καὶ ἡ γλυκεῖα ἐλπὶς τῆς συναντήσεως μὲ τὸν ἀγαπητόν των εἰς τὴν πέραν τοῦ τάφου αἰωνίαν μακαριότητα.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

— ***Βίος καὶ ἔργον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.*** *Ἡ μόνη βιογραφία εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τοῦ Μεγάλου Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν. Ἰδιαιτέρως χρήσιμον διὰ πάντα Ἕλληνα κληρικὸν καὶ σπουδαστὴν τῆς Θεολογίας (σελ. 162, 16ον μεγ. ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου, μετὰ ὡραίου γεωγραφικοῦ χάρτου). Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 18, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ Τουρκίᾳ δρ. 25, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ 1 σελλίνιον ἢ 25 σέντς, συμπεριλαμβανομένων τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν.*

— ***Τὸ Σημεῖον τοῦ Σταυροῦ.*** *Συγκλονιστικὸν διήγημα τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ Νέρωνος. Εἰς κομψὸν τεῦχος 90 σελίδων, 16ον, μὲ ὡραῖον εἰκονογραφημένον ἐξώφυλλον. Τιμᾶται ἐν Ἀθήναις δρ. 10, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δρ. 12.50, ἐν Τουρκίᾳ δρ. 15, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. γαλλ. 2.75 ἢ 15 σέντς ἀμερικανικά.*